

Analiza obremenjenosti šolskih svetovalnih delavcev

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Analiza obremenjenosti šolskih svetovalnih delavcev

Avtorica: Biserka Lep

Obdelava podatkov: dr. Tomi Deutsch

Strokovni pregled: dr. Brigita Rupar, mag. Cvetka Bizjak, mag. Tamara Malešević

Jezikovni pregled: Tine Logar

Izdal in založil: Zavod RS za šolstvo

Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Spletna izdaja

Ljubljana 2020

Objava na spletnem naslovu: www.zrss.si/pdf/analiza_obremenjenosti_sols_svet_del.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=[40834819](http://COBISS.SI)

ISBN 978-961-03-0538-5 (pdf)

KAZALO

Vsebina

1	Teoretični uvod.....	4
2	Namen in cilji analize.....	7
3	Raziskovalna vprašanja.....	7
4	Metodologija	8
4.1	Vzorec.....	8
4.2	Instrumentarij.....	8
4.3	Potek anketiranja	8
4.4	Obdelava podatkov	8
5	Rezultati.....	8
5.1	Splošni podatki	8
5.2	Analiza podatkov po vprašanjih	11
6	Interpretacija rezultatov.....	36
7.	Zaključek.....	40
8	Viri	41
9	Priloga 1: Vprašalnik <i>Obremenjenost svetovalnih delavcev</i>	43

1 Teoretični uvod

Svetovalno delo ima v Sloveniji že bogato zgodovino. Leta 2018 je minilo petdeset let od zaposlitve prvih šolskih timov. V teh letih je svetovalna služba postala integralni del vseh vzgojno-izobraževalnih zavodov (v nadaljevanju VIZ) v Sloveniji od vrtca do srednje šole.

Profesionalni okvir za opravljanje svetovalnega dela so Programske smernice za vsak posamezni nivo VIZ. Na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje so bile potrjene leta 1999 in bile do leta 2008 dostopne v elektronski obliki, leta 2008 pa jih je kot posebno publikacijo izdal ZRSŠ. Osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe so dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnost načrtovanja in evalvacije. Njena temeljna naloga je, da se na podlagi specifičnega strokovnega znanja vključuje v kompleksno reševanje vzgojno-izobraževalnega dela na način, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci ter z zunanjimi institucijami. Pri svojem delu so strokovno avtonomni. Cilj svetovalne službe je, da so VIZ kot celota in vsi njegovi udeleženci čim bolj uspešni pri uresničevanju splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev ob hkratnem upoštevanju etičnih kodeksov posameznih strok. Na 19. konferenci Prispevki strok za svetovalno delo v praksi (Bezić, 2018) je bilo opozorjeno, da bi morala v ospredju ostati razvojno-preventivna dejavnost svetovalnih delavcev kot ključni element, ki omogoča hkrati opolnomočenje učiteljev/vzgojiteljev (v nadaljevanju učiteljev) kot otrok/učencev/dijakov (v nadaljevanju učencev). Zaradi naraščajočih težav na področju duševnega zdravja učencev, kar ni le rezultat spoznanj iz vzgojno-izobraževalne prakse, ampak tudi opozoril s področja zdravstva, je treba krepiti delo na področju razvijanja učenja čustvenih in socialnih kompetenc ter preprečevanja nasilja med vrstniki.

V zadnjih 15 letih je prišlo do večjih sprememb v šolskem sistemu, kar se odraža tudi na vsebini in obsegu dela svetovalnih delavcev in spreminja poudarke na določenih področjih dela ter pomeni večjo vpletenost tudi zunanjih strokovnjakov in staršev v delovanje VIZ. Takšne spremembe so bile: Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Koncept odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli, Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol, Koncept učne težave v osnovni šoli, Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami, Vključevanje otrok priseljencev v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem, Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji, Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (2009) itd.

V letošnjem letu je izšla znanstvena monografija Šolska svetovalna služba: stanje in perspektive (Gregorčič Mrvar in sod., 2020), ki z različnih vidikov osvetljuje delo svetovalnih delavcev na posameznih VIZ. V zaključkih omenjene monografije avtorji navajajo, da večina svetovalnih delavcev meni, da so Programske smernice sicer ustrezne, vendar jih redkeje v celoti uresničujejo v praksi, ker je delo postalo kompleksnejše, je vse več strokovnega in administrativnega dela. S smernicami se najmanj identificirajo psihologi, socialni pedagogi ter specialni in rehabilitacijski pedagogi. Od sprejetja Programskih smernic smo priča večji širitvi profilov za opravljanje svetovalnega dela, kar je tudi eden izmed razlogov za njihovo prenovu. Treba je vključiti tudi sodobno razumevanje aktivnega vključevanja učencev kot soustvarjalcev, ne le kot pasivnih soudeležencev v procesu pomoči in svetovanja. Trenutno je največ delovnih nalog svetovalne službe vezanih na kurativno in korektivno delovanje, ki se najpogosteje izvaja individualno. Zato je smotno in s stališča učinkovitosti racionalno, da se okrepi izvajanje razvojno-preventivnih dejavnosti. Šele te omogočajo ukvarjanje s celotno populacijo oziroma posameznimi oddelki, ne le nudenje individualnega svetovanja in podpore. Svetovalnim delavcem zmanjkuje časa za evalvacijo lastnega dela, kar posledično onemogoča presojo učinkovitosti le-tega in onemogoča dobro načrtovanje nadaljnjega dela.

Pomembno področje dela je neposredno sodelovanje z učitelji oziroma neposredno sodelovanje v vzgojno-izobraževalnem procesu ter posvetovalnem delu z učitelji. Tesnejše sodelovanje med vsemi strokovnimi sodelavci v VIZ prinaša več zadovoljstva ter neposredno vpliva na kakovost življenja otrok in njihovih družin. Pomembnost povezovanja je še posebej stopila v ospredje v času zaprtja šol ob razglasitvi epidemije covid-19. V raziskavi, ki so jo opravili na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (Skubic Ermenc, Kalin, Mažgon, 2020), ravnatelji navajajo, da so jim bili svetovalni delavci v podporo pri organizaciji izobraževanja na daljavo (3,80 od 5). Pomen povezovanja med strokovnimi delavci je izpostavilo več raziskav, med njimi tudi raziskava Zavoda RS za šolstvo (Rupnik Vec, 2020), kjer je na podlagi odgovorov fokusnih skupin poudarjena ključna vloga svetovalnih delavcev na področju prilagoditev pouka učencem, ki so potrebovali poseben pristop (otroci s posebnimi potrebami, učnimi težavami, priseljenci itd.).

V monografiji (Gregorčič Mrvar, 2020) so izpostavili nekaj težav, ki se neposredno ne navezujejo na vsebino dela. Svetovalni delavci v Sloveniji nimajo enoznačno opredeljenega delovnega časa, nimajo opredeljene razmejitve dela, namenjenega posameznim dejavnostim (dejavnosti pomoči, razvojno-preventivnim ali evalvaciji ter izobraževanju), različne so normativne ureditve v različnih VIZ.

Ravnatelji vidijo večjo oporo v svetovalnih delavcih, kot jo le-ti vidijo v ravnateljih. Povezanost med obojimi pa je, po tujih raziskavah, ključna za razvijanje in udejanjanje vizije in razvoja šole. Kot oviro za njihovo tesnejše in produktivnejše sodelovanje pa so pogosto navajali preobremenjenost z delom tako prvih kot drugih.

Ovira pri razvijanju razvojno-preventivnega dela skupaj z učitelji je tudi, da le tretjina učiteljev aktivno pristopa in skupaj s svetovalnim delavcem ugotavlja, kaj se dogaja z učenci, in skupaj načrtuje ukrepanje. Velika večina učiteljev še vedno napoti učenca v šolsko svetovalno službo in le manjši del se jih na začetku šolskega leta dogovori za sodelovanje. Več osnovnošolskih učiteljev kot srednješolskih sodeluje s svetovalnimi delavci, čeprav so v manjšini. Kot možni razlog za to navajajo, da ne poznajo delo kolegov in da imajo različna pričakovanja glede medsebojnega sodelovanja ter različne strokovne poglede na delo v razredu in z učenci.

Učenci in dijaki pa so v raziskavi poudarili, da želijo več obiskov svetovalnega delavca v oddelkih ali delavnic z vsemi učenci, čeprav kot najpogostejšo dejavnost prepoznajo individualno delo svetovalnih delavcev.

Poklicno pot strokovnjakov s področja šolstva je raziskovala Javrh (2007). S primerjavo empiričnih podatkov z modelom Hubermana in na podlagi kvalitativne raziskave poklicnih biografij zaposlenih učiteljev osnovnih in srednjih šol je izdelala S-model (slovenski model) profesionalnega razvoja učiteljev, ki ga je opisala v različnih fazah. Glede na leta delovne dobe se zaposleni srečujejo z različnimi doživljanjem nalog, razvijanjem veščin in kompetenc. Prva faza je preživetje in odkrivanje, druga stabilizacija, tretja poklicna aktivnost in eksperimentiranje ali na drugi strani negotovost in revizija, ki se pojavlja v obdobju med 7 do 18 let delovne dobe. Četrta faza je kritična odgovornost ali na drugi strani občutek nemoči in traja nekako do 30 let delovne dobe. Peta, zadnja, faza je sproščeno ali zagrenjeno izprejanje.

Razvoj poklicne identitete svetovalnih delavcev je raziskovala Javrh (2014) ter ugotovila, da večina svoje delovne razmere ocenjuje dokaj pozitivno, nekateri mlajši pa so poročali o nemoči in večjih težavah zaradi poklicnega izgorevanja. Med njimi je bilo bistveno več pedagogov kot strokovnjakov drugih profilov. Različna združenja je pozvala k aktivnostim, ki bi ustavile manjšanje profesionalne vloge svetovalnih delavcev, ki se je začela izgubljati v birokratizaciji dela in njeni razpršenosti. Profesionalna odličnost se ne more graditi z nižanjem števila svetovalnih delavcev, ki opravljajo le svetovalno delo.

O različni delovni obremenjenosti svetovalnih delavcev je bilo opravljenih več raziskav. Tudi v reviji Šolsko svetovalno delo (3, 2018) je vodilna tema posvečena vlogi in položaju svetovalne službe v slovenskem šolskem sistemu. V članku (Erjavec Bartolj, 2018) avtorica navaja, da je nezadovoljstvo z normativi edina postavka, kjer se strinjajo v več kot polovici primerov tako svetovalni delavci iz vrtcev kot osnovnih in srednjih šol. Za svetovalne delavce iz dijaških domov in vzgojnih zavodov to ni veljalo.

Svetovalni delavci so v dilemah tudi pri osnovnih vprašanjih, kot je dolžina delovnega časa, delitev dela na svetovalno delo in poučevanje ter v zvezi s tem vprašanje dolžine delovnega časa. Ali jim pripada, enako kot učiteljem za poučevanje, tudi čas za pripravo na pouk, je vprašanje, ki še nima odgovora. Pomen in nujnost dodatnega strokovnega izobraževanja je naslednja šibka točka, še posebej na področju otrok s posebnimi potrebami poudarjajo potrebo po uzakonjeni superviziji in/ali interviziji.

Resman v omenjeni številki revije Šolsko svetovalno delo (2018) svoj prispevek sklene z mislijo, da je sodelovanje svetovalnega delavca več kot skrb le za posameznega učenca ali posamezni šolski problem, usmerjeno je v pomoč in razvoj vseh učencev in šole kot celote. Torej se poudarja razvojno in preventivno delo.

Na temelju podatkov iz Analize s priporočili za načrtovanje, spremljanje in evalvacijo svetovalnega dela v vrtcu ZRSŠ (Malešević, 2018) ter poglobljenih intervjujev z vodstvi in svetovalnimi delavci vrtcev se priporoča rešitve v smeri izogibanja nezaželenih izidov za vrtec, kot so: nevtralizacije specifičnih znanj svetovalnih delavk s prevzemanjem administrativnih nalog v zvezi z otroki s posebnimi potrebami ali vpisom otrok v vrtec.

Število zaposlenih svetovalnih delavcev na posamezni VIZ je odvisno od veljavnih pravilnikov.

Za področje vrtca je to Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje, ki v 9. členu določa, da se lahko v vrtcu s 30 oddelki sistemizira eno delovno mesto. V primeru da opravlja svoje delo na štirih do šestih lokacijah, se normativ zmanjša za 2 oddelka, če opravlja delo na več kot šestih lokacijah, pa za 4 oddelke.

V osnovni šoli opredeljuje sistemizacijo Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, ki v 8. členu določa, da se na 20 oddelkov lahko zaposli en svetovalni delavec. V šoli z več ali manj oddelki pa v ustreznem deležu, vendar ne manj kot 0,25 delovnega mesta.

V srednji šoli velja Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva, ki v 27. členu določa sistemizacijo enega svetovalnega delavca na 20 oddelkov. V nadaljevanju nastajajo razlike v primeru, da je oddelkov več ali manj kot 20 in se računajo deleži glede na različne srednješolske programe.

V osnovnih šolah s prilagojenim programom velja Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami, ki v 10. členu določa zaposlitev enega svetovalnega delavca na 10 oddelkov. V šoli z večjim ali manjšim številom oddelkov se lahko zaposli v ustreznem deležu, vendar ne manj kot 0,50 delovnega mesta.

V Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju (2011) je bilo predlagano, da se število oddelkov za zaposlitev v vrtcih s 30 zmanjša na 20. Predlog je utemeljen na dejstvu, da se je povečalo število vključenih otrok v predšolskem obdobju ter da smo priča večjemu vključevanju otrok iz socialno in kulturno manj spodbudnega okolja in otrok s posebnimi potrebami, hkrati pa je ponudba programov bolj pluralna, dejavnosti pa vse bolj raznolike.

V istem dokumentu so avtorji oblikovali tudi predloge za osnovno šolo in za kakovostno opravljeno delo za otroke s posebnimi potrebami že leta 2011 predlagali, da mora država okrepiti delo šolske svetovalne službe z vzpostavljanjem ustreznih pogojev za izvajanje pomoči učencem še pred

usmerjanjem (Koncept učne težave s predpostavko, da bi pravočasna in učinkovito izvedena pomoč lahko odpravila težave in usmeritev morda ne bi bila potrebna).

Za srednjo šolo so predlagali na področju karierne orientacije namensko 1 uro tedensko za svetovalne delavce (35 ur na letni ravni) zaradi ugotovitve, da je v Sloveniji to področje izrazito pod nivojem praks držav EU. Obvezno naj bi bilo dodatno izobraževanje učiteljev in svetovalnih delavcev za izvajanje področja karierne orientacije.

Za delo z nadarjenimi (str. 342) predlagajo dodatna finančna sredstva za delo, in sicer za izvajanje prilagojenih individualnih in skupinskih oblik dela ter za kadrovske rešitve v zvezi z vodenjem koordinacije.

Svetovalno delo v VIZ in svetovalni delavci so v Sloveniji integralni del funkcioniranja zavodov. So osrednje mesto, kjer se srečujejo vsi: vodstvo, strokovni kader, starši in seveda učenci. Ne gre pa samo za koordiniranje, svetovanje, podporo in pomoč. Vsakoletni vpis učencev zahteva daljšo strokovno-administrativno delo, pravne norme se vedno bolj zasedajo v vzgojno-izobraževalni proces, s tem pa se povečuje tudi obseg administrativnega dela, kot so različni zapisniki, izdaje odločb, posvetovanje s odvetniškimi pisarnami, ki jih pooblastijo starši, sodelovanje s sodišči itd.

2 Namen in cilji analize

Temeljni cilj je analize je ugotoviti, ali najnovejši podatki ponovno govorijo o veliki obremenjenosti svetovalnih delavcev na posameznih VIZ. Ali je glede na vrsto VIZ (vrtec, osnovna šola, srednja šola, osnovna šola s prilagojenim programom, dijaški dom), delovno dobo, število oddelkov v VIZ, temeljno izobrazbo in dopolnjevanje dela med njimi razlika.

3 Raziskovalna vprašanja

Vprašanja so bila oblikovana glede na različne dejavnosti, v katere so svetovalni delavci vključeni v posameznih VIZ. Dodano je vprašanje o doživljanju dela v preteklem šolskem letu in razlogih za visoko obremenjenost na delovnem mestu.

1. Ali večinoma svetovalni delavci opravljajo tudi druge naloge in tako dopolnjujejo delovni čas?
2. Ali svetovalni delavci podobno doživljajo stopnjo obremenjenosti s posameznimi nalogami in delo v svetovalni službi glede na pridobljeno izobrazbo, leta delovne dobe, vrsto VIZ, število oddelkov in dopolnjevanje dela?
3. Kako doživljajo strokovno in časovno obremenjenost z različnimi nalogami, ki spadajo v okvir bodisi dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ali dejavnosti načrtovanja in evalvacije?
4. Kako doživljajo obremenjenost z različnimi drugimi nalogami, ki ne spadajo v zgoraj predstavljeni okvir?
5. Zaradi hitrih sprememb v družbi se spreminjajo področja in poudarki dela šolske svetovalne službe. Ali so ustrezno informirani, se povezujejo med sabo in z drugimi ter pridobivajo nova znanja in kompetence?

4 Metodologija

4.1 Vzorec

V raziskavi je v spletni anketi sodelovalo 258 svetovalnih delavk in svetovalnih delavcev iz različnih VIZ, in sicer: iz vrtcev, osnovnih šol, srednjih šol, osnovnih šol s prilagojenim programom in dijaških domov. Struktura po spolu je 97,6 % svetovalnih delavk in 2,4 % svetovalnih delavcev.

4.2 Instrumentarij

Vprašalnik *Obremenjenost svetovalnih delavcev* vsebuje 29 vprašanj (Priloga 1).

Podatki so pridobljeni iz spletne ankete. Vprašalnik je oblikovan tako, da je možno pri vsakem vprašanju odgovoriti s pomočjo ocenjevalne lestvice, vključen je izbirni tip, z možnostjo dopolnitve odgovora v kategoriji »Drugo«.

4.3 Potek anketiranja

Anketni vprašalnik je bil po mreži ZRSŠ (mreža za izvajanje študijskih skupin ZRSŠ) posredovan na e-naslove svetovalnih delavcev v vrtcih, osnovnih šolah in srednjih šolah. Ker naša mreža svetovalnih delavcev ni popolna in nima v celoti vključenih svetovalnih delavcev iz dijaških domov, osnovnih šol s prilagojenim programom ali zavodov, smo anketni vprašalnik posredovali ravnateljem z zaprosilom, da jih posredujejo svetovalni delavki/svetovalnemu delavcu v njihovem VIZ. Anketni vprašalnik je bil odprt do 14. 7. 2020. V zadnjem tednu avgusta 2020 smo ponovno posredovali vprašalnik svetovalnim delavkam/delavcem v srednjih šolah, ker julija ni bilo odziva (prejeli smo le 1 odgovor od srednješolskih svetovalnih delavk/delavcev).

4.4 Obdelava podatkov

Kvantitativni podatki so bili analizirani s programom SPSS 14.0, kvantitativni pa grupirani po skupinah.

5 Rezultati

5.1 Splošni podatki

Svetovalne delavke/svetovalni delavci imajo različno delovno dobo, doseženo temeljno izobrazbo in so zaposlene/zaposleni v različnih VIZ, ki imajo različno število oddelkov. Nekatere/nekateri so zaposlene/-i na delovnem mestu svetovalnega delavca v celotnem obsegu, druge/-i dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa. Nekatere/-i opravljajo delo v različnih VIZ in za potrebe korektna interpretacije je bilo treba najprej pridobiti podatke o objektivnih razlikah med njimi.

Tabela 1: Delovna doba svetovalnih delavcev

Delovna doba	Število	Odstotek
Do 10 let	49	19,1 %
11 do 20 let	102	39,9 %
21 do 30 let	59	23,0 %
Več kot 30 let	46	18,0 %
Skupaj	256	100,00 %

Večina svetovalnih delavcev, sodelujočih v anketi, ima med 11 in 20 let delovne dobe, sledijo zaposleni z 21 do 30 let delovne dobe. Torej je več kot polovica anketiranih v najproduktivnejših letih. Če uporabimo fazni model razvoja kariere, so pretežno v fazi dejavnosti in eksperimentiranja (Javrh, 2007), že suvereni pri opravljanju svojega dela, vzpostavili so sodelovanje tako znotraj kot zunaj matične šole. Pri opravljanju dela dosežejo večjo avtonomnost in določeno sproščenost. Pozitivna kritika v tem obdobju pomeni, da vidijo in opazijo napake v sistemu, kar jih spodbuja k razmisleku, iskanju novih prijemov, ki so strokovno zahtevnejši, pripravljeni pa so tudi na širši družbeno aktiven prispevek.

Tabela 2: Temeljna izobrazba svetovalnih delavcev

Študijski programi	Število	Odstotek
Pedagogika	62	24,0 %
Psihologija	72	27,9 %
Dvopredmetni študij pedagogika in*	44	17,1 %
Socialno delo	28	10,9 %
Socialna pedagogika	35	13,6 %
Specialna in rehabilitacijska pedagogika (defektologija)	2	0,8 %
Supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje	2	0,8 %
Inkluzija v vzgoji in izobraževanju oz. inkluzivna pedagogika	8	3,1 %
Socialno delo z družino	2	0,8 %
Drugo*	3	1,2 %
Skupaj	258	100,0 %

V tabeli je navedena večina študijskih programov oziroma ustrezna izobrazba, ki omogoča zaposlitev na delovnem mestu svetovalnega delavca od vrtca do srednje šole. V pravilnikih o izobrazbi strokovnih delavcev (za vrtec, osnovno šolo ali srednjo šolo) so vsi naštet študijski programi ustrezni. Glede na pravilnike je možna in ustrezna izobrazba tudi: socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola ter duševno zdravje v skupnosti, vendar sodelujoči v anketi te izobrazbe nimajo.

Pod drugo smo pustili še odprto možnost za naštevane pridobljene izobrazbe svetovalnih delavcev. Prejeli smo tri odgovore, vendar ne vemo, ali je bila pomota ali je njihova izobrazba res zunaj predpisane oz. v pravilniku določene izobrazbe.

Dvopredmetni študijski program pedagogika smo obravnavali ločeno od enopredmetnega študija pedagogike in je pretežno v teh povezavah: sociologija (22), geografija (5), zgodovina (4), tuji jeziki (4), slovenščina (1) itd.

V nadaljevanju analize smo zaradi nizkih frekvenc združili odgovore tistih svetovalnih delavk/delavcev, ki so navedle/-i izobrazbo: specialna in rehabilitacijska pedagogika (defektologija), supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje, inkluzija v vzgoji in izobraževanju oz. inkluzivna pedagogika, socialno delo z družino in drugo v kategorijo Drugo.

Tabela 3: Na koliko VIZ opravljajo delo svetovalni delavci

	Število	Odstotek
Na 1 VIZ	238	93,3 %
Na 2 VIZ	10	3,9 %
Na 3 ali več VIZ	7	2,7 %
Skupaj	255	100,0 %

Pretežno vsi svetovalni delavci opravljajo svoje delo in naloge v enem VIZ (93,3 %), na dveh le 3,9 % in na treh ali več 2,7 % anketiranih. Treba pa je upoštevati, da je bilo vprašanje za različne VIZ, ne pa tudi različne nivoje znotraj enega VIZ (pogosta povezava je vrtec in osnovna šola).

Tabela 4: Vzgojno-izobraževalni zavodi, kjer so zaposleni

	Da		Ne		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Vrtec	106	41,4 %	150	58,6 %	256	100,0 %
Osnovna šola	150	58,6 %	106	41,4 %	256	100,0 %
Srednja šola	32	12,5 %	224	87,5 %	256	100,0 %
Dijaški dom	5	2,0 %	251	98,0 %	256	100,0 %
Osnovna šola s prilag. pr.	15	5,9 %	241	94,1 %	256	100,0 %
Vzgojni zavod	0	0,0 %	256	100,0 %	256	100,0 %

Nekateri svetovalni delavci opravljajo svoje delo na več VIZ ali pa na enem VIZ, vendar na različnih nivojih (npr. vrtec in osnovna šola), pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Več kot polovica anketiranih (58,6 %) svetovalnih delavcev je zaposlenih v osnovni šoli, v vrtcih 41,4 %, v srednji šoli 12,5 %, osnovni šoli s prilagojenim programom 5,9 % in v dijaških domovih 2 %. V nadaljevanju smo jih zaprosili, da se odločijo za en VIZ, za katerega bodo odgovarjali.

Tabela 5: Vzgojno-izobraževalni zavodi, za katere so odgovarjali v anketnem vprašalniku

	Število	Odstotek
Vrtec	73	28,3 %
Osnovna šola	141	54,7 %
Srednja šola	32	12,4 %
Osnovna šola s prilagojenim programom	12	4,7 %
Skupaj	258	100,0 %

V nadaljevanju statistične obdelave podatkov se vsi odgovori navezujejo na opravljanje svetovalnega dela le na tistem VIZ, ki so ga izbrali, da bodo zanj odgovarjali. Ker je iz dijaških domov le nekaj svetovalnih delavcev izpolnjevalo anketo in jih je premalo, da bi lahko bili vključeni v statistično obdelavo podatkov, v nadaljevanju niso upoštevani kot posebna skupina svetovalnih delavcev.

Za osnovnošolski nivo izobraževanja odgovarja več kot polovica anketiranih svetovalnih delavk (54,7 %). Kot vidimo, je najpogostejša kombinacija opravljanje svetovalnega dela v vrtcu in osnovni šoli, saj se je kar nekaj svetovalnih delavk odločilo, da bodo v nadaljevanju izpolnjevanja ankete odgovarjale za osnovno šolo in ne vrtec (28,3 %). V srednji šoli je zaposlenih 12,4 % in v osnovni šoli s prilagojenim programom 4,7 % svetovalnih delavk.

Tabela 6: Število oddelkov v vzgojno-izobraževalnem zavodu

	Število	Odstotek
Do 10 oddelkov	39	15,4 %
Od 11 do 20 oddelkov	92	36,4 %
Od 21 do 30 oddelkov	62	24,5 %
31 in več oddelkov	60	23,7 %
Skupaj	253	100,0 %

Zanimala nas je tudi velikost VIZ, za katerega so odgovarjale. Navedle so velik razpon števila oddelkov, in sicer od 4 do 93. Večina svetovalnih delavk je zaposlenih v VIZ, kjer je število oddelkov od 11 do 20 (36,4 %), sledijo VIZ, kjer je število oddelkov od 21 do 30 (24,5 %). Le nekoliko nižji odstotek svetovalnih

delavk je zaposlenih v VIZ, kjer je število oddelkov 31 in več (23,7 %). Najmanj jih je v VIZ, kjer je do 10 oddelkov, in sicer 15,4 %.

Tabela 7: Število delovnih mest po normativih za zaposlitev svetovalnega delavca v VIZ

	Število	Odstotek
Do 0,5	43	16,9 %
Od 0,6 do 1,0	92	36,1 %
Od 1,1 do 1,5	61	23,9 %
Od 1,6 do 2,0	32	12,5 %
Od 2,1 do 2,5	12	4,7 %
Od 2,6 do 3,0	7	2,7 %
Od 3,1 do 3,5	2	0,8 %
Od 3,6 do 4,0	4	1,6 %
4,1 ali več	2	0,8 %
Skupaj	255	100,0 %

Nekoliko več kot tretjina je zaposlena v VIZ, kjer je od 0,6 do 1 delovnega mesta svetovalnega delavca glede na normative za zaposlitev. Sledijo VIZ z 1 do 1,5 svetovalnega delavca (23,9 %). Nekoliko večji delež (16,9 %) je še zaposlen v VIZ, kjer je možna zaposlitev za polovični delovni čas. Preostali odstotki so dokaj razpršeni. Posebej je treba opozoriti, da so normativi za zaposlitev različni glede na vrsto VIZ.

5.2 Analiza podatkov po vprašanjih

V nadaljevanju so obdelani podatki po vrstnem redu postavljenih vprašanj v anketi. Pri vsakem vprašanju smo primerjali podatke glede na več različnih kriterijev. Ti so: primerjava glede na vrsto VIZ, primerjava glede na delovno dobo, primerjava glede na velikost VIZ (število oddelkov), primerjava glede na temeljno izobrazbo, primerjava glede na dopolnjevanje delovnega časa.

Ali ob delovnem mestu svetovalnega delavca opravljate še katero delo in tako dopolnjujete do polnega delovnega časa?

Tabela 8: Dopolnjevanje dela za polni delovni čas

	Število	Odstotek
Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.	97	38,3 %
Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.*	156	61,7 %
Skupaj	253	100,0 %

Svetovalne delavke samo v 38,3 % opravljajo delo v svetovalni službi, večina jih opravlja še dodatno delo do polnega delovnega časa (61,7 %). Najpogosteje so navajale, da dopolnjujejo delo kot: izvajalke dodatne strokovne pomoči (67,3 %), učiteljice (25 %), pomočnice ravnateljice/ravnatelja (9,6 %), so tudi pomočnice vzgojiteljice (3,2 %), vzgojiteljice (2,6 %), knjižničarke (1,9 %) in drugo (25 %). Pod drugo je najpogosteje navedeno: oddetek podaljšanega bivanja (OPB), izvajalka individualnih in skupinskih ur učne pomoči (ISP), organizator prehrane in zdravstveno higienskega režima, svetovalna delavka v vrtcu, dodatna strokovna pomoč, koordinatorji na različnih področjih, koordinatorji v projektih, nesistematizirane ure po odločbah, pomoč za učence Rome itd.

Tabela 9: Primerjava glede na vrsto VIZ

		Vrsta VIZ			
		Vrtec	OŠ	SŠ	OŠPP
Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.	Število	34	43	13	7
	Odstotek	46,6 %	31,2 %	43,3 %	58,3 %
Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.*	Število	39	95	17	5
	Odstotek	53,4 %	68,8 %	56,7 %	41,7 %
Skupaj	Število	73	138	30	12
	Odstotek	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Največ svetovalnih delavk dopolnjuje delo v osnovnih šolah, najmanj pa na osnovnih šolah s prilagojenim programom.

V vrtcih najpogosteje dopolnjujejo delo kot izvajalke dodatne strokovne pomoči (38,5 %). Navajajo, da so učiteljice v 17,9 % in pomočnice ravnateljice v 15,4 %, v 12,8 % pa so tudi pomočnice vzgojiteljice. V osnovnih šolah dopolnjujejo delo v 86,3 % z izvajanjem dodatne strokovne pomoči, v petini primerov pa so učiteljice. Na obeh VIZ dopolnjujejo delo kot knjižničarke v le 2 %. V srednjih šolah jih več kot polovica (52,9 %) dopolnjuje delo s poučevanjem. V osnovnih šolah s prilagojenim programom pa v 80 % dopolnjujejo delo s poučevanjem.

Tabela 10: Primerjava glede na delovno dobo

		Delovna doba v letih			
		Do 10 let	11–20 let	21–30 let	31 in več let
Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.	Število	16	34	23	24
	Odstotek	32,7 %	33,7 %	40,4 %	54,5 %
Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.*	Število	33	67	34	20
	Odstotek	67,3 %	66,3 %	59,6 %	45,5 %
Skupaj	Število	49	101	57	44
	Odstotek	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Iz tabele je razvidno, da z naraščanjem delovne dobe svetovalne delavke opravljajo več svetovalnega dela in so zato manj obremenjene z delom, s katerim dopolnjujejo delovni čas do polnega delovnega časa. In velja tudi obratno, manj kot imajo delovne dobe, bolj so njihove naloge razpršene.

Tabela 11: Primerjava glede na velikost VIZ

		Število oddelkov			
		Do 10 od.	11–20 od.	21–30 od.	31 in več od.
Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.	Število	6	19	33	36
	Odstotek	15,4 %	21,1 %	54,1 %	62,1 %
Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.*	Število	33	71	28	22
	Odstotek	84,6 %	78,9 %	45,9 %	37,9 %
Skupaj	Število	39	90	61	58
	Odstotek	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Svetovalne delavke, zaposlene v VIZ z višjim številom oddelkov, redkeje dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, kar je glede na normative pričakovano. Čim manj oddelkov ima šola, tem višji je delež

dopolnjevanja z delom na več različnih področjih. Najpogosteje navajajo dopolnjevanje z izvajanjem dodatne strokovne pomoči, ne glede na velikost VIZ. Ne smemo pa pozabiti, da so različni normativi za zaposlitev svetovalnih delavcev v različnih VIZ po vertikali. V vrtcu je normativ za enega svetovalnega delavca 30 oddelkov, v OŠ na 20 oddelkov, v SŠ na 20 oddelkov in OŠPP 10 oddelkov.

Tabela 12: Primerjava glede na temeljno izobrazbo

		Izobrazba					
		Pedagogika	Psihologija	Dvopred. pedagogika	Socialno delo	Soc. pedagogika	Drugo
Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.	Število	26	24	15	15	13	4
	Odstotek	41,9 %	34,8 %	34,9 %	55,6 %	37,1 %	23,5 %
Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.*	Število	36	45	28	12	22	13
	Odstotek	58,1 %	65,2 %	65,1 %	44,4 %	62,9 %	76,5 %
Skupaj	Število	62	69	43	27	35	17
	Odstotek	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Glede na izobrazbeno strukturo je največ svetovalnih delavk, ki opravljajo le svetovalno delo, končalo študij socialnega dela, kajti 55,6 % jih opravlja le-to. Za vse preostale profile pa velja, da v več kot polovici dopolnjujejo delovni čas do polnega delovnega časa, npr.: psihologi 65,2 %, dvopredmetna pedagogika 65,1 %, socialni pedagogi 62,9 %, pedagogi 58,1 %. V veliki večini so izvajalke dodatne strokovne pomoči (pedagogi 77,8 %, socialni pedagogi 77,3 %, psihologi 73,3 %, dvopredmetna pedagogika 57,1 % in socialno delo 25 %). Večinoma torej dopolnjujejo v treh četrtinah delovni čas kot izvajalke dodatne strokovne pomoči, le socialne delavke v četrtini. Naslednje področje, kjer dopolnjujejo svoj delovni čas do polnega delovnega časa, je učiteljica (od tretjine in niže) ter še pomočnica ravnatelja/ravnateljice, kjer je največ pedagoginj. Vsi preostali odstotki so zelo nizki in razpršeni.

Najvišji odstotek dopolnjevanja dela do polnega delovnega časa imajo svetovalne delavke v osnovni šoli. Izobrazba ni toliko pomembna. Čim manj delovne dobe imajo, tem bolj so njihove naloge razpršene. Pomembna pa je velikost šole oziroma število oddelkov. Čim manj je oddelkov v VIZ, tem višji je delež dopolnjevanja do polnega delovnega časa.

Na katerih področjih opravljate naloge koordinatorja?

Tabela 13: Na katerih področjih opravljajo dela koordinatorja

	Da		Ne		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Koordinator/-ka za otroke s posebnimi potrebami	191	74,9 %	64	25,1 %	255	100,0 %
Koordinator/-ka za nadarjene	116	45,5 %	139	54,5 %	255	100,0 %
Koordinator/-ica v projektu	109	42,7 %	146	57,3 %	255	100,0 %
Koordinator/-ka za (navedite področje)*	75	29,4 %	180	70,6 %	255	100,0 %
Ne opravljam nalog koordinatorja/-ke.	23	9,0 %	232	91,0 %	255	100,0 %

Svetovalne delavke so koordinatorke na različnih področjih. Najpogosteje so koordinatorke za otroke s posebnimi potrebami (74,9 %), koordinatorke za nadarjene (45,5 %), koordinatorke v projektih (42,7 %), koordinatorke na različnih področjih (29,4 %). Le 9 % jih navaja, da niso koordinatorke na nobenem področju.

V tretjini primerov so koordinatorji/koordinatorke na zelo različnih področjih delovanja, ki so jih naštele, in ta so: aktiv oddelčnih učiteljskih zborov, aktiv razrednikov, izobraževanje za zaposlene, kakovost v VIZ, karierna orientacija, koncept učne težave v osnovni šoli, mentor/-ica dijaške skupnosti, Korak za korakom, nasilje v družini in med vrstniki, nacionalno preverjanje znanja, Botrstvo, šolski sklad, obvezni in neobvezni izbirni predmeti, različni statusi učencev/dijakov (športnik, umetnik itd.), vodenje prakse dijakov in študentov, predstavitev srednješolskih programov za OŠ, Globalno učenje in LGBTQ-vsebine, priprava internih aktov na šoli, preventivni program proti nasilju in spolnim zlorabam (ISA institut), tabor za nadarjene, študijska mreža, socialno-ekonomske stiske otrok in njihovih družin, vpis v VIZ, raziskovalna dejavnost, vključevanje priseljencev, Romov itd., zdrava šola – šola za starše, šolska skupnost, rekreativni odmori, zbiranje odpadnega tekstila, papirja, zamaškov, izobraževanje za strokovne delavce, šolska prehrana, projekt Prehod mladih s posebnimi potrebami na trg dela, Koncept dela učne težave v osnovni šoli, vzgojni načrt šole, vsak šteje – zmanjševanje osipa na šoli, realizacija ur dodatne strokovne pomoči, karierna orientacija, tečaj slovenskega jezika za tujce, koordinatorica zdravstvene vzgoje, koordinatorica za predmetne in popravne izpite, vodenje šolskega parlamenta, koordinatorica za mobilno specialnopedagoško službo itd.

V vrtcu so svetovalne delavke najpogosteje koordinatorke za otroke s posebnimi potrebami in koordinatorke v projektih. V osnovni šoli koordinatorke za nadarjene in v srednji šoli koordinatorke na različnih področjih (zgoraj naštetu). Več kot polovica svetovalnih delavk iz osnovni šol s prilagojenim programom niso koordinatorke na nobenem področju.

Glede na delovno dobo so svetovalne delavke z največ leti delovne dobe najpogosteje koordinatorke za nadarjene. Tiste z 11 do 20 let delovne dobe pa so najpogosteje koordinatorke za otroke s posebnimi potrebami.

Pogosteje so koordinatorji svetovalni delavci, zaposleni v VIZ z najnižjim številom oddelkov (do 10 oddelkov).

Glede na temeljno izobrazbo so pogosteje koordinatorke pedagoginje (v projektih in koordinatorke na različnih področjih), potem psihologinje (koordinatorke za nadarjene) in socialne pedagoginje (koordinatorke za otroke s posebnimi potrebami).

Glede na dopolnjevanje delovnega časa so svetovalni delavci z dopolnjevanjem pogosteje koordinatorji na različnih področjih. Izstopa vodenje koordinacije na področju otrok s posebnimi potrebami in za nadarjene.

Polovica svetovalnih delavk, ki so zaposlene v osnovnih šolah s prilagojenim programom, niso koordinatorke. Pogosteje so koordinatorke zaposlene v VIZ z najnižjim številom oddelkov in tiste svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas. Po pogostosti izstopa vodenje koordinacije na področju otrok s posebnimi potrebami, še posebej pri socialnih pedagoginjah. Psihologinje pa so najpogosteje koordinatorke za delo z nadarjenimi, kar je tudi razumljivo, saj opravijo tudi psihološko testiranje ob identifikaciji učenca.

Dejavnosti pomoči, ki jih opravljate kot svetovalni delavec, so lahko različno strokovno zahtevne. Prosimo vas, da podate vašo oceno zahtevnosti dela posameznih dejavnosti pomoči.

Tabela 14: Izvajanje različnih dejavnosti pomoči

	Izvoja		Ne izvaja		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje	252	98,1 %	5	1,9 %	257	100,0 %
Otroci(otroci/učenci/ dijaki) s posebnimi potrebami	254	99,2 %	2	0,8 %	256	100,0 %
Nadarjeni otroci	177	69,1 %	79	30,9 %	256	100,0 %
Učne težave otrok	210	83,3 %	42	16,7 %	252	100,0 %
Socialno-ekonomske stiske	229	90,2 %	25	9,8 %	254	100,0 %
Družinska problematika (ločitve, rejništvo, disfunkcionalne družine itd.)	246	96,5 %	9	3,5 %	255	100,0 %
Karierna orientacija	172	67,2 %	84	32,8 %	256	100,0 %
Delo s starši otrok	254	99,2 %	2	0,8 %	256	100,0 %
Vključevanje otrok priseljencev, beguncev itd.	215	83,7 %	42	16,3 %	257	100,0 %
Drugo*	33	67,3 %	16	32,7 %	49	100,0 %

Svetovalne delavke, skoraj brez izjeme, opravljajo dejavnosti pomoči na navedenih področjih. Največ jih ne izvaja del in nalog na področju nadarjenih otrok in na področju karierne orientacije, obojega okoli tretjine.

Tabela 15: Strokovna zahtevnost različnih dejavnosti pomoči

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje	252	4,57	0,604	41,268	0,000
Otroci(otroci/učenci/dijaki) s posebnimi potrebami	254	4,22	0,712	27,412	0,000
Nadarjeni otroci	177	3,63	0,802	10,500	0,000
Učne težave otrok	210	3,94	0,780	17,506	0,000
Socialno-ekonomske stiske	229	4,00	0,835	18,201	0,000
Družinska problematika (ločitve, rejništvo, disfunkcionalne družine itd.)	246	4,53	0,698	34,354	0,000
Karierna orientacija	172	3,52	0,855	8,029	0,000
Delo s starši otrok	254	4,31	0,706	29,513	0,000
Vključevanje otrok priseljencev, beguncev itd.	215	4,07	0,840	18,587	0,000

Kot najzahtevnejše strokovno delo svetovalne delavke ocenjujejo področje neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja, družinsko problematiko, delo s starši otrok, potem področje otrok s posebnimi potrebami, vključevanje otrok priseljencev, beguncev, socialno-ekonomske stiske, učne težave otrok, delo z nadarjenimi otroki in karierno orientacijo.

Primerjava odgovorov glede na vrsto VIZ in strokovno zahtevnost posamezne dejavnosti nam pokaže, da je najzahtevnejše strokovno delo na področju neželenega vedenja otrok in medvrstniškega nasilja, in sicer ne glede na VIZ. Svetovalne delavke v osnovni šoli menijo, da je zahtevnost dela največja na področju neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja (4,76 od 5), družinska problematika, delo s starši otrok, vključevanje otrok priseljencev, beguncev, nadarjeni otroci. Na vseh teh omenjenih področjih so najvišje ocenile zahtevnost dela ravno v osnovni šoli. Svetovalne delavke v srednjih šolah pa so najvišje ocenile strokovno zahtevnost na področjih učnih težav, socialno-ekonomske stiske in

karijerne orientacije. Svetovalne delavke iz osnovnih šol s prilagojenim programom pa na področju otrok s posebnimi potrebami.

Kot strokovno najbolj zahtevno delo na področju nadarjenih otrok in karijerne orientacije ocenjujejo svetovalne delavke z največ leti delovne dobe. Za vsa preostala delovna področja velja, da jih ocenjujejo kot strokovno najbolj zahtevne tiste svetovalne delavke, katerih delovna doba je od 21 do 30 let. Z leti delovne dobe naraščajo obseg znanja, izkušnje in tudi zavedanje, da so različna področja dela strokovno zelo zahtevna in so morda na začetku delovne kariere le navidezno tista, ki zahtevajo nekoliko manj strokovne pozornosti.

Strokovno zahtevnost dela s starši otrok in dela z nadarjenimi najvišje ocenjujejo svetovalne delavke z najnižjim številom oddelkov. Zaposlene v VIZ z največjim številom oddelkov pa ocenjujejo kot strokovno najbolj zahtevno vključevanje otrok priseljencev, beguncev.

Socialne delavke so navedle strokovno zahtevnost dela na največ področjih: nadarjeni otroci, socialno-ekonomske stiske, karierna orientacija in vključevanje otrok priseljencev, beguncev. Socialne pedagoginje tako navajajo tri področja, ki izstopajo po strokovni zahtevnosti. To so: neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje, družinska problematika in delo s starši otrok. Svetovalne delavke, ki so študirale na dvopredmetni pedagogiki, izstopajo samo v dejavnosti učne težave otrok. Pedagoginje in psihologinje so sicer ocenile kot strokovno zahtevna vsa področja, vendar po višini ocene ne izstopajo v nobeni dejavnosti pomoči.

Glede na dopolnjevanje dela so svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela, ocenile, da je strokovna zahtevnost prav na vseh področjih dejavnosti pomoči zahtevnejše strokovno delo

Svetovalne delavke v osnovni šoli menijo, da je zahtevnost dela najvišja na področju neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja (4,76 od 5), družinske problematike, dela s starši otrok, vključevanja otrok priseljencev, beguncev in dela z nadarjenimi otroki. V srednjih šolah pa dajejo poudarek učenju učenja in karierni orientaciji. Da je strokovno najbolj zahtevno delo na področju nadarjenih otrok in karijerne orientacije, ocenjujejo svetovalne delavke z največ leti delovne dobe. Socialne delavke so navedle strokovno zahtevnost dela na največ področjih (nadarjeni otroci, socialno-ekonomske stiske, karierna orientacija in vključevanje otrok priseljencev, beguncev). Svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela, so ocenile, da je strokovna zahtevnost prav na vseh področjih dejavnosti pomoči zahtevnejše strokovno delo.

Z navedenimi dejavnostmi pomoči ste lahko časovno različno obremenjeni. Prosimo vas, da podate še vašo časovno obremenjenost s posameznimi dejavnostmi pomoči.

Tabela 16: Časovna obremenjenost z dejavnostmi pomoči

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje	248	3,96	0,885	17,071	0,000
Otroci(otroci/učenci/dijaki) s posebnimi potrebami	252	3,99	0,968	16,212	0,000
Nadarjeni otroci	176	3,10	0,957	1,418	0,158
Učne težave otrok	210	3,75	0,922	11,752	0,000
Socialno-ekonomske stiske	233	3,62	0,897	10,587	0,000

Družinska problematika (ločitve, rejništvo, disfunkcionalne družine itd.)	249	3,99	0,868	17,955	0,000
Karierna orientacija	171	3,40	1,049	4,959	0,000
Delo s starši otrok	251	3,94	0,798	18,745	0,000
Vključevanje otrok priseljencev, beguncev itd.	210	3,58	0,936	8,994	0,000

Tiste svetovalne delavke, ki so aktivne na vseh navedenih področjih pomoči, ocenjujejo, da je časovna obremenjenost najvišja na področju družinske problematike in otrok s posebnimi potrebami. Le nekoliko nižje je ocenjeno neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje ter delo s starši otrok. Sledijo pa: učne težave otrok, socialno-ekonomske stiske, karierna orientacija in delo z nadarjenimi otroki. Strokovno zahtevnost različnih dejavnosti so ocenile više kot pa časovno obremenjenost z njimi.

Svetovalne delavke v osnovni šoli navajajo najvišjo oceno časovne obremenjenosti na šestih področjih: neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje, delo z nadarjenimi otroki, socialno-ekonomske stiske, družinska problematika, delo s starši otrok in vključevanje otrok priseljencev, beguncev. Svetovalne delavke iz srednjih šol pa ocenjujejo kot časovno najbolj obremenjujoče delo na treh področjih dejavnosti pomoči, in sicer: otroci s posebnimi potrebami, učne težave otrok in karierna orientacija. Zaposlene v vrtcih in osnovni šoli s prilagojenim programom ne odstopajo na nobenem področju oziroma je njihovo delo bolj enakomerno razporejeno.

Primerjava med časovno obremenjenostjo svetovalnih delavk in dolžino delovne dobe nam pokaže, da ocenjujejo najvišjo časovno obremenjenost svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let, in to kar na petih področjih. Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe pa so kot najvišjo ocenile časovno obremenjenost na treh področjih: neželeno vedenje in medvrstniško nasilje, delo z nadarjenimi otroki in socialno-ekonomske stiske. Socialno-ekonomske stiske prav tako ocenjujejo tudi svetovalne delavke z najmanj leti delovne dobe. Morda je to odraz dejstva, da na tem področju dela lahko najmanj vplivajo na kakršno koli spremembo socialno-ekonomskega statusa družine.

Primerjava med številom oddelkov in časovno obremenjenostjo kaže, da nobena kategorija posebej ne izstopa, le področja so različna. VIZ z najmanj oddelkov izstopajo na področjih delo z nadarjenimi otroki, učne težave otrok in delo s starši otrok. Svetovalne delavke v VIZ s številom oddelkov med 21 in 30 menijo, da je časovna obremenjenost večja na področjih otrok s posebnimi potrebami, socialno-ekonomskih stisk, kariernih orientacij in vključevanja otrok priseljencev in beguncev. Svetovalnim delavkam, ki so zaposlene v VIZ z največjim številom oddelkov, pa je časovna obremenitev največja na področjih neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja, družinske problematike in kariernih orientacij. Ocena zahtevnosti dela svetovalnih delavk na področju neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja se povečuje z velikostjo oddelkov. Sklepamo lahko, da je vedenje učencev in dijakov v velikih VIZ, zaradi velikega števila otrok in strokovnega kadra ter drugačne dinamike med njimi težje hitro prepoznavati in se nanj odzvati.

Psihologinje ocenjujejo, da so najbolj časovno obremenjene na področju dela z nadarjenimi otroki. V procesu identifikacije potencialne nadarjenosti učencev in dijakov imajo psihologinje pomembno vlogo, saj je treba izvesti psihološki pregled za morebitno potrditev nadarjenosti učenca ali dijaka. Pedagoginje s končanim dvopredmetnim študijem izstopajo v svoji oceni na področju otrok s posebnimi potrebami. Socialne delavke ocenjujejo časovno obremenjenost na več področjih učnih težav otrok in socialno-ekonomskih stisk. Socialne pedagoginje navajajo področje neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja ter karierno orientacijo. Pod drugo so svetovalne delavke (z izobrazbo specialna in rehabilitacijska pedagogika, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje, inkluzija v vzgoji in izobraževanju oz. inkluzivna pedagogika, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, socialno delo z družino in drugo) ocenile

visoko časovno obremenjenost na treh področjih, in sicer: družinska problematika, delo s starši otrok in vključevanje otrok priseljencev in beguncev.

Bolj so časovno obremenjene (na 6 področjih od 9) svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo delovnega časa.

Svetovalne delavke v osnovni šoli so kar na 6 področjih (od 9) ocenile večjo časovno obremenjenost. Najbolj časovno obremenjene se počutijo svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let, in to kar na 5 področjih. Ocene svetovalnih delavk na področju neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja se povečujejo z velikostjo oddelkov. Sklepamo lahko, da je vedenje učencev in dijakov v velikih VIZ zaradi velikega števila otrok in večjega števila strokovnega kadra težje hitro prepoznavati in se nanj odzivati. Psihologinje ocenjujejo, da so najbolj časovno obremenjene na področju dela z nadarjenimi otroki. V procesu identifikacije potencialne nadarjenosti učencev in dijakov imajo psihologinje pomembno vlogo, saj je treba izvesti psihološki pregled za morebitno potrditev nadarjenosti učenca. Bolj so časovno obremenjene (na 6 področjih od 9) svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo delovnega časa.

Kako pogosto opravljate naslednje aktivnosti v primerjavi z drugimi zaposlenimi v vašem VIZ?

Tabela 17: Opravljanje dela v različnih aktivnostih v primerjavi z drugimi zaposlenimi v VIZ

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji	252	3,73	1,010	11,412	0,000
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami	252	3,54	1,151	7,498	0,000
Pisanje zapisnikov sestankov strokovne skupine (evalvacije IP)	251	4,00	1,173	13,506	0,000
Vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju	253	3,37	1,343	4,352	0,000
Sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti	250	3,13	1,163	1,795	0,074
Priprava poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku (v postopkih usmerjanja)	252	4,46	0,975	23,776	0,000
Priprava IP za otroke (po odločbi, mnenju multidisciplinarnega tima, na temelju individualnega načrta aktivnosti)	252	4,21	1,075	17,879	0,000
Priprava INDEP za nadarjene	253	2,66	1,730	-3,088	0,002
Priprava OIN (osebni izobraževalni načrt)	251	2,61	1,590	-3,930	0,000
Vpis otrok v VIZ	251	4,29	1,356	15,080	0,000
Nadomeščanje	251	2,97	,999	-0,505	0,614
Naloge tajnika nacionalnih preizkusov	252	1,89	1,523	-11,541	0,000
Sodelovanje v raznih komisijah v vašem VIZ (omejitev vpisa, odložitev všolanja, pritožbena komisija itd.)	252	3,94	1,242	12,071	0,000
Oblikovanje oddelkov	252	4,14	1,369	13,210	0,000
Uredništvo vrtčevskih, šolskih ali srednješolskih publikacij	248	2,40	1,489	-6,399	0,000
Upravljanje učbeniškega sklada	251	1,13	0,613	-48,401	0,000

Svetovalne delavke v primerjavi z drugimi zaposlenimi v VIZ najpogosteje pišejo zapisnike strokovne skupine za pripravo IP. Med oceno »Pogosto« in »Vedno« pa so navedle, da pripravijo Poročilo VIZ o otroku v postopkih usmerjanja, vpis otrok v VIZ, pripravijo IP za otroke s posebnimi potrebami in oblikujejo oddelke.

Svetovalne delavke v vrtcu pogosteje, v primerjavi z drugimi svetovalnimi delavkami iz različnih VIZ, pišejo zapisnike timskih sestankov z vzgojitelji, sestankov strokovne skupine in pripravljajo poročila VIZ o otroku v postopkih usmerjanja. V osnovni šoli pogosteje sodelujejo v različnih komisijah ter pišejo zapisnike timskih sestankov z zunanjimi institucijami ter pripravijo INDEP za nadarjene. V srednji šoli pogosteje vodijo statistiko, predpisano na državnem nivoju, pripravljajo OIN, sodelujejo pri izvajanju dni dejavnosti, poskrbijo za vpis otrok v VIZ in poskrbijo za oblikovanje oddelkov.

Glede na delovno dobo so svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 20 let ocenile naslednja področja kot pogosta: sestanki strokovne skupine, poročilo VIZ o otroku in priprava IP za OPP. Pogosto so, v primerjavi z drugimi zaposlenimi, svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let ocenile, da sodelujejo v različnih komisijah. Svetovalne delavke z delovno dobo več kot 30 let pa v primerjavi s kolegi v VIZ pogosto oblikujejo oddelke. Vse preostale vrednosti so nižje.

Svetovalne delavke z najmanjšim številom oddelkov v VIZ najpogosteje ocenjujejo, da so v primerjavi s preostalimi zaposlenimi obremenjene z naštetimi aktivnostmi, in sicer, razen na treh, na vseh naštetih področjih. Glede na to da najbolj dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, ugotovitev sploh ni presenetljiva. V bistvu utemeljuje veliko raznolikost in razpršenost dela. Svetovalne delavke, ki so zaposlene v VIZ z 21 do 30 oddelki, menijo, da naslednje aktivnosti opravljajo pogosteje kot sodelavci v VIZ: zapisniki timskih sestankov, sodelovanje v komisijah in oblikovanje oddelkov.

Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, so najpogosteje zadolžene za različne zapisnike, vodenje statistik, poročil o otrocih v postopkih usmerjanja, priprave IP, INDEP ali OIN itd.

V primerjavi z drugimi zaposlenimi svetovalne delavke ocenjujejo, da pogosteje pišejo zapisnike različnih timskih sestankov, pripravljajo poročila za otroke v postopkih usmerjanja in pripravijo IP za otroke s posebnimi potrebami oziroma OIN v srednji šoli. Aktivnost na posameznih postavkah se v nadaljevanju razlikujejo glede na vrsto VIZ, v katerem so zaposlene, ker so tudi poudarki na različnih nivojih VIZ drugačni. Svetovalne delavke z najnižjim številom oddelkov v VIZ najpogosteje ocenjujejo, da so v primerjavi s preostalimi zaposlenimi obremenjene z naštetimi aktivnostmi, in sicer, razen na treh, na vseh naštetih področjih. Glede na to da najbolj dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, ugotovitev sploh ni presenetljiva. Je pa pomembno vprašanje, ali so vse omenjene aktivnosti res področje dela svetovalne službe oziroma bi jih lahko opravljal nekdo drug. Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delo, so bistveno bolj obremenjene z vsemi zgoraj naštetimi aktivnostmi. Najpogosteje dopolnjujejo delo svetovalne delavke v osnovni šoli.

Z navedenimi aktivnostmi ste lahko časovno različno obremenjeni. Prosimo vas, da podate še oceno časovne obremenjenosti s posamezno aktivnostjo. Če za navedeno aktivnost niste zadolženi, to ustrezno označite.

Tabela 18: Opredelitev, ali posamezno aktivnost izvajajo ali ne

	Izvaža		Ne izvaža		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji	246	98,0 %	5	2,0 %	251	100,0 %
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami	243	96,8 %	8	3,2 %	251	100,0 %
Pisanje zapisnikov sestankov strokovne skupine (evalvacije IP)	242	96,8 %	8	3,2 %	250	100,0 %
Vodenje statistike predpisane na državnem nivoju	213	85,2 %	37	14,8 %	250	100,0 %
Sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti	218	88,3 %	29	11,7 %	247	100,0 %

Priprava poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku (v postopkih usmerjanja)	241	96,4 %	9	3,6 %	250	100,0 %
Priprava IP za otroke (po odločbi, mnenju multidisciplinarnega tima, na temelju individualnega načrta aktivnosti)	242	96,8 %	8	3,2 %	250	100,0 %
Priprava INDEP za nadarjene	159	63,6 %	91	36,4 %	250	100,0 %
Priprava OIN (osebni izobraževalni načrt)	168	67,2 %	82	32,8 %	250	100,0 %
Vpis otrok v VIZ	225	90,4 %	24	9,6 %	249	100,0 %
Nadomeščanje	230	92,7 %	18	7,3 %	248	100,0 %
Naloge tajnika nacionalnih preizkusov	110	44,2 %	139	55,8 %	249	100,0 %
Sodelovanje v raznih komisijah v vašem VIZ (omejitev vpisa, odložitev všolanja, pritožbena komisija itd.)	232	92,8 %	18	7,2 %	250	100,0 %
Oblikovanje oddelkov	214	87,0 %	32	13,0 %	246	100,0 %
Uredništvo vrtčevskih, šolskih ali srednješolskih publikacij	145	58,5 %	103	41,5 %	248	100,0 %
Upravljanje učbeniškega sklada	72	29,0 %	176	71,0 %	248	100,0 %
Drugo*	31	64,6 %	17	35,4 %	48	100,0 %

Svetovalne delavke so praviloma zadolžene za pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji in vzgojitelji (98 %), zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami in zapisnikov strokovne skupine in pripravo IP za OPP (96,8 %). Več kot 90 % jih je časovno obremenjenih z vpisom otrok v VIZ, nadomeščanjem in sodelovanjem v različnih komisijah. Več kot 50 % pa jih je časovno obremenjenih z uredništvom vrtčevskih ali šolskih publikacij, oblikovanjem oddelkov, pripravo OIN in pripravo INDEP, s sodelovanjem pri izvajanju dni dejavnosti ter vodenjem statistike, predpisane na državnem nivoju. Več kot 60 % jih ocenjuje tudi obremenjenost na drugih področjih dejavnosti, pri čemer so naštele: šolski sklad, druga dela po nalogu ravnatelja, evalvacija LDN-jev strokovnih delavcev, priprava dokumentacije za napredovanje v nazive, izvedba NPZ, koordiniranje zaposlovanja s programom JD, iskanje arhivske dokumentacije – izdaja zaključnih spričeval, socialni sklad, urejanje spletne strani, varstvo učencev in dežurstvo, eAsistent, vpisovanje vsakega dokumenta v delovodnik in pisanje potrdil o prejemu vloge za sprejem, zapisniki konferenc.

Tabela 19: Časovna obremenjenost z različnimi aktivnostmi v primerjavi s preostalimi zaposlenimi

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji	246	3,52	1,064	7,730	0,000
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami	243	3,32	1,092	4,523	0,000
Pisanje zapisnikov sestankov strokovne skupine (evalvacije IP)	242	3,56	1,100	7,888	0,000
Vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju	213	3,36	1,200	4,397	0,000
Sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti	218	2,89	1,118	-1,454	0,148
Priprava poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku (v postopkih usmerjanja)	241	4,05	1,018	15,953	0,000
Priprava IP za otroke (po odločbi, mnenju multidisciplinarnega tima, na temelju individualnega načrta aktivnosti)	242	3,86	1,085	12,259	0,000
Priprava INDEP za nadarjene	159	3,08	1,387	0,743	0,458
Priprava OIN (osebni izobraževalni načrt)	168	2,84	1,324	-1,574	0,117
Vpis otrok v VIZ	225	3,59	1,225	7,235	0,000
Nadomeščanje	230	3,17	1,189	2,107	0,036
Naloge tajnika nacionalnih preizkusov	110	2,68	1,642	-2,032	0,045
Sodelovanje v raznih komisijah v vašem VIZ (omejitev vpisa, odložitev všolanja, pritožbena komisija itd.)	232	3,44	1,083	6,122	0,000
Oblikovanje oddelkov	214	3,58	1,167	7,263	0,000

Uredništvo vrtčevskih, šolskih ali srednješolskih publikacij	145	2,66	1,319	-3,086	0,002
Upravljanje učbeniškega sklada	72	1,32	0,885	-16,107	0,000

Pri prejšnjem vprašanju so svetovalne delavke ocenile pogostost opravljanja zgoraj naštetih dejavnosti, in če primerjamo obe tabeli, je razlika v oceni pogostosti in časovne obremenjenosti. Menijo, da so z njimi pogosto obremenjene, ocena časovne obremenjenosti pa je nekoliko nižja. Torej aktivnosti opravljajo pogosto, so pa z njimi manj časovno obremenjene.

Večjo časovno obremenjenost navajajo svetovalne delavke v osnovni šoli pri naslednjih aktivnostih: zapisniki timskih sestankov z učitelji in zunanjimi institucijami, priprava poročila VIZ o otroku v postopku usmerjanja, nadomeščanje, naloge tajnika nacionalnih preizkusov in sodelovanje v komisijah. Nekoliko manj področij navajajo kot časovno obremenjujoče svetovalne delavke iz srednjih šol, in sicer: vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju, priprava IP za OPP, vpis otrok v VIZ. Na nivoju vrtca so časovno najbolj obremenjene z zapisniki sestankov strokovne skupine in oblikovanjem oddelkov.

Svetovalne delavke z delovno dobo do 10 let so ocenile, da so časovno najbolj obremenjene na teh področjih dela: pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami, vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju, priprava INDEP za nadarjene, vpis otrok v VIZ in nadomeščanjem, z delovno dobo od 11 do 20 let jih je večjo obremenjenost navedlo na teh področjih: pisanje zapisnikov strokovne skupine, priprava IP za OPP in oblikovanje oddelkov. Naslednja skupina svetovalnih delavcev z delovno dobo od 21 do 30 let delovne dobe je izpostavila naslednja tri področja: pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji, sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti, priprava poročila o otroku v postopkih usmerjanja sodelovanje v različnih komisijah v VIZ. Zanimivo je, da skupina svetovalnih delavcev z največ leti delovne dobe ni ocenila nobenega področja, ki bi izstopalo glede časovne obremenjenosti z naštetimi dejavnostmi.

Časovna obremenjenost s posameznimi dejavnostmi je najpogostejša pri svetovalnih delavcih, ki so zaposleni v VIZ z 21 do 30 oddelki. Pri sedmih postavkah so najvišje ocenili časovno obremenitev s pisanjem zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji, pisanjem zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami, pisanjem zapisnikov sestankov strokovne skupine, vodenjem statistike, predpisane na državnem nivoju, sodelovanjem pri izvajanju dni dejavnosti, pripravi poročil za otroke v postopkih usmerjanja in sodelovanjem v različnih komisijah v VIZ. Svetovalne delavke v VIZ z najnižjim številom oddelkov so veliko časovno obremenjenost ocenile na petih področjih, in sicer: sodelovanje pri izvajanju dne dejavnosti, priprava INDEP za nadarjene, vpis otrok v VIZ, nadomeščanje in naloge tajnika nacionalnih preizkusov.

Socialne pedagoginje so najpogostejše ocenile, da so našete aktivnosti časovno obremenjujoče. Navedle so jih pri sedmih, tj. polovici, naštetih aktivnostih, in sicer: vodenje statistike predpisane na državnem nivoju, priprava poročila o otroku v postopku usmerjanja, priprava IP, priprava INDEP za nadarjene, priprava OIN, vpis otrok v VIZ, sodelovanje v različnih komisijah, oblikovanje oddelkov. Svetovalne delavke so v rubriki Drugo večjo obremenjenost navedle pri naslednjih aktivnostih: pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji, pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami, pisanje zapisnikov strokovne skupine, nadomeščanje. Pri pedagoginjah (eno- in dvopredmetnih), psihologinjah in socialnih delavkah ni izstopala nobena aktivnost kot močno časovno obremenjujoča.

Svetovalni delavci, ki dopolnjujejo delovni čas, izstopajo prav v vseh postavkah kot časovno bolj obremenjeni (razen pri vpisu otrok v VIZ).

Največ področij, kjer so časovno obremenjene z aktivnostmi, navajajo svetovalne delavke iz osnovnih šol, le nekoliko manj iz srednjih šol. Zanimivo je, da skupina svetovalnih delavk z največ leti delovne dobe ni ocenila nobenega področja, ki bi izstopalo glede časovne obremenjenosti z naštetimi dejavnostmi. Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, izstopajo prav pri vseh postavkah kot časovno bolj obremenjene (razen pri vpisu otrok v VIZ, kar pomeni, da vpis v VIZ pomeni visoko časovno obremenjenost vseh svetovalnih delavcev ne glede na posamezne kriterije).

Kako pogosto ste v letošnjem šolskem letu opravljali naslednje individualne razgovore in svetovanje?

Tabela 20: Individualni razgovori in svetovanje

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Razgovori in svetovanje ob učnih težavah	245	3,73	1,371	8,294	0,000
Razgovori in svetovanje ob težavah povezanih s psihofizičnim zdravjem	250	3,58	1,136	8,021	0,000
Razgovori in svetovanje staršem	250	3,97	0,835	18,323	0,000
Individualna pomoč pri karierni orientaciji	252	2,71	1,461	-3,105	0,002
Krizna intervencija (potrebna takojšnja reakcija in pomoč)	249	3,08	1,231	0,978	0,329
Svetovanje in podpora strokovnemu kadru (vzgojiteljem, učiteljem)	252	4,32	0,848	24,655	0,000
Svetovanje nadarjenim otrokom	250	2,15	1,075	-12,536	0,000

Zanimala nas je pogostost individualnih razgovorov svetovalnih delavk z različnimi udeleženci VIZ. Najpogostejše, od enkrat do dvakrat tedensko oz. dnevno svetujejo in dajejo podporo strokovnemu kadru v VIZ. To je pomembna informacija, ki pove, da je sodelovanje s strokovnim kadrom v šolah in vrtcih zelo pogosto, in zato tudi govori o dobrem sodelovanju med njimi. Tedensko potekajo tudi individualni razgovori s starši otrok, razgovori in svetovanje ob učnih težavah ter razgovori in svetovanje ob težavah, povezanih s psihofizičnim zdravjem. Enkrat do dvakrat mesečno je potrebna krizna intervencija. Enkrat do nekajkrat letno do enkrat do nekajkrat mesečno opravijo individualne razgovore na področju karierne orientacije. Najmanj pogosto pa svetujejo nadarjenim učencem. Pod Druga področja, kjer še opravljajo individualne razgovore, navajajo delo z Romi in šolanje romskih otrok, druga dela po nalogu ravnatelja, iskanje rešitev za otroke in svetovanje kolegom in vodstvu zaradi »motenih« staršev, karierni razvoj delavcev, promocijo srednje šole osnovnim šolam, napotitev k drugim oblikam pomoči.

Pogostost individualnih razgovorov najbolj izstopa v srednjih šolah in osnovnih šolah s prilagojenim programom. V srednjih šolah kot področje svetovalnega dela v obliki individualnih razgovorov izstopajo učne težave, razgovori in svetovanje staršem ter karierna orientacija. Omenjeno se zdi logično, kajti učne težave so pač nikoli končana zgodba v VIZ. Srednja šola ni več obvezna, mladostniki se osamosvajajo in tudi s tem vprašanjem je lahko povezana povečana potreba staršev po podpori in svetovanju. Nadaljnja kariera, to je vpis na univerzo ali visoke šole, pa je tudi dokaj zahteven postopek, ki ga po navadi starši ne poznajo, in celoten vpis, vnaprej določeni datumi in termini zahtevajo dobro obvladovanje IKT in samoregulacijskih spretnosti in veščin, ki jih vsi srednješolci prav zagotovo niso usvojili. V osnovni šoli s prilagojenim programom pa izstopajo: težave na področju psihofizičnega zdravja, krizne intervencije in podpora strokovnemu kadru v VIZ. V vrtcu in osnovni šoli ne izstopa

posebej nobena izmed individualnih aktivnosti, ki jih izvajajo svetovalni delavci, oz. so vse potrebe po individualnem svetovanju zastopane približno enako.

Na vseh (razen karijerne orientacije) področjih so izstopale svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let. Individualne razgovore in svetovanje najpogosteje izvajajo svetovalne delavke na šolah, kjer je število oddelkov od 21 do 30.

Psihologi navajajo najpogostejše individualne razgovore na področju težav, povezanih s psihofizičnim zdravjem in karierno orientacijo. Pedagogi z zaključenim dvopredmetnim študijem se najpogosteje ukvarjajo z individualnimi razgovori in pomočjo ob učnih težavah, socialni pedagogi pa s kriznimi intervencijami. Svetovalni delavci, ki so združeni v rubriki Drugo, pa so najpogosteje udeleženi pri individualnih razgovorih s starši, svetovanju in podpori strokovnemu kadru in nadarjenim. Pedagogi in socialni delavci ne izstopajo pri nobeni aktivnosti.

Glede na dopolnjevanje svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, pogosteje opravljajo individualne razgovore in svetovanje nadarjenim otrokom, pomoč in svetovanje strokovnemu kadru ter svetovanje in pomoč ob učnih težavah.

Enkrat do dvakrat tedensko oz. dnevno svetovalne delavke svetujejo in nudijo podporo strokovnemu kadru v VIZ. To je pomembna informacija, ki pove, da sta sodelovanje in sodelovanje s strokovnim kadrom na šolah in vrtcih pogosta, in zato tudi govori o dobrem sodelovanju med njimi. Tedensko potekajo tudi individualni razgovori s starši otrok, razgovori in svetovanje ob učnih težavah ter razgovori in svetovanje ob težavah, povezanih s psihofizičnim zdravjem. Enkrat do dvakrat mesečno je potrebna krizna intervencija. Pogostost individualnih razgovorov najbolj izstopa v srednjih šolah in osnovnih šolah s prilagojenim programom, le področja so različna. V srednjih šolah izstopajo učne težave, razgovori in svetovanje staršem ter karierna orientacija. Omenjeno se zdi logično, kajti učne težave so pač nikoli končana zgodba v VIZ. Srednja šola ni več obvezna, mladostniki se osamosvajajo in tudi s tem vprašanjem je lahko povezana povečana potreba staršev po podpori in svetovanju. Nadaljnja kariera, bodisi vpis na univerzo ali visoke šole ali zaposlitev, pa je tudi dokaj zahteven postopek, ki ga po navadi starši ne poznajo, in celoten vpis, vnaprej določeni datumi in termini zahtevajo dobro obvladovanje IKT ter samoregulacijskih spretnosti in veščin, ki jih vsi srednješolci prav zagotovo niso usvojili. Socialni pedagogi so pogosteje vključeni v krizne intervencije, psihologi na področju duševnega zdravja, pedagogi pa ob učnih težavah.

Označite, katera dela in naloge ste izvedli v tem šolskem letu kot preventivno dejavnost bodisi vi samostojno ali skupaj z vzgojitelji/učitelji.

Tabela 21: Izvajanje preventivnih dejavnosti

	Da		Ne		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Izboljšanje klime v oddelku	193	76,9 %	58	23,1 %	251	100,0 %
Učenje učenja	151	60,2 %	100	39,8 %	251	100,0 %
Socialne in čustvene kompetence otrok	196	78,1 %	55	21,9 %	251	100,0 %
Varna spolnost	38	15,1 %	213	84,9 %	251	100,0 %
Skrb za zdrav življenjski slog (preventiva pred odvisnostmi)	97	38,6 %	154	61,4 %	251	100,0 %
Ure v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami	193	76,9 %	58	23,1 %	251	100,0 %
Drugo*	26	10,4 %	225	89,6 %	251	100,0 %

Preventivne dejavnosti so izjemno pomembne za celoten VIZ, saj so usmerjene na odstranjevanje ovir

in hkrati na vzpostavljanje ustreznih pogojev za delo.

V preteklem šolskem letu je največ svetovalnih delavk izvajalo prevencijo na področju socialnih in čustvenih kompetenc otrok (78,1 %). Le nekoliko manjši odstotek jih je izvajalo preventivno dejavnost na področju izboljšanja klime v oddelku in ur v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami (76,9 %). Dejavnost učenje učenja je vedno aktualna in izvajalo jo je 60 % svetovalnih delavcev. Preventivne dejavnosti na področju varne spolnosti pa je izvajalo le 15 % svetovalnih delavk. Svetovalne delavke, ki niso izvajale nobene od naštetih dejavnosti, pa so navedle (89,6 %) izvajanje drugih preventivnih dejavnosti. Ker smo pustili odprto možnost, da še same naštejejo dejavnosti, ki so jih izvajale v lanskem šolskem letu, je nastala paleta številnih različnih aktivnosti: delavnice na temo medkulturnosti, doživljajska pedagogika, koordinacija delavnic safe.si, program NEON, razumevanje duševnega zdravja nadarjenih in nudenje podpore le-temu, spletna varnost, spremljanje vseh otrok v oddelku v okviru RaP, stop nasilju, stres na delovnem mestu itd. So pa tudi navedle, da niso izvajale preventivnih dejavnosti, ker za to področje ni več časa.

Izvedene preventivne dejavnosti so v šolskem prostoru ključnega pomena, saj (so)ustvarjajo dobre pogoje za čim bolj nemoten potek vzgojno-izobraževalnega dela. Svetovalne delavke v osnovnih šolah s prilagojenim programom dajejo največji poudarek dobri klimi v oddelku in učenju socialnih in čustvenih veščin. V srednjih šolah je poudarek na kompetencah učenje učenja in izboljšanju klime v oddelkih. V osnovnih šolah in vrtcih je poudarek na izboljšanju klime v oddelku in razvijanju socialnih in čustvenih kompetenc. Zelo visok odstotek so tudi vse namenile izvajanju ur v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami. Konkretno vsebino izvajanih ur pa bi bilo treba (morda) podrobneje raziskati.

Preventivne dejavnosti so najpogosteje izvedle svetovalne delavke, ki so imajo delovno dobo od 21 do 30 let. Prav pri vseh navedenih dejavnostih izstopajo (razen svetovalne storitve za otroke s posebnimi potrebami).

Primerjava glede na velikost VIZ ne daje tako enoznačnih odgovorov. Na treh področjih izvajajo preventivne dejavnosti (izboljšanje klime, učenje učenja in skrb za zdrav življenjski slog) pogosteje svetovalne delavke v VIZ, ki imajo od 11 do 20 oddelkov. Poudarek v VIZ z največ oddelki je na socialnih in čustvenih kompetencah otrok, v VIZ z najnižjim številom oddelkov pa na varni spolnosti in izvajanju svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami.

Glede na temeljno izobrazbo se pedagogi najpogosteje ukvarjajo z učenjem učenja, socialni delavci s socialnimi in čustvenimi kompetencaami otrok in skrbjo za zdrav življenjski slog. Socialni pedagogi pogosteje izvajajo preventivne dejavnosti na področju varne spolnosti in svetovalne storitve za otroke s posebnimi potrebami. Svetovalne delavke, katerih izobrazbo smo združili pod »Drugo«, pa najpogosteje delajo na področju socialnih in čustvenih kompetenc ter izboljšanju klime oddelku. Psihologi so dejavni na vseh področjih, vendar ne izstopajo pri posameznih dejavnostih.

Svetovalne delavke ki dopolnjujejo delo, so pogosteje vključene v preventivno delo na področju učenje učenja in na področju svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami.

V preteklem šolskem letu je največ svetovalnih delavk izvajalo prevencijo na področju socialnih in čustvenih kompetenc otrok (78,1 %). Le nekoliko manjši odstotek jih je izvajalo preventivno dejavnost na področju izboljšanja klime v oddelku in ur v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami (76,9 %). V osnovnih šolah in vrtcih je poudarek na izboljšanju klime v oddelku in razvijanju socialnih in čustvenih kompetenc. Preventivne dejavnosti so izvedle najpogosteje svetovalne delavke z 21 do 30 let delovne dobe. Prav pri vseh navedenih dejavnostih izstopajo (razen pri svetovalnih storitvah za otroke s posebnimi potrebami). Poudarek v VIZ z največ oddelki je na socialnih in čustvenih kompetencah otrok, v VIZ z najnižjim številom oddelkov pa na varni spolnosti

in izvajanju svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami. Zelo velika razpršenost različnih aktivnosti, ki so vezane na prevencijo, kaže, da se le-te izvajajo v šolah, vendar so različne. Morda preseneča, da je učenje učenja v srednjih šolah še vedno zelo aktualna tema saj bi lahko, glede na izvajanje iste dejavnosti na osnovnih šolah sklepali, da tema ni več najpomembnejša za srednješolski prostor.

Označite, v katerih timih oziroma strokovnih skupinah z učitelji/vzgojitelji sodelujete.

Tabela 22: Sodelovanje v šolskih timih

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Aktivni strokovnih delavcev	250	4,36	0,943	22,742	0,000
Učiteljski/vzgojiteljski zbori	251	4,80	0,573	49,803	0,000
Projektne skupine za uvajanje novosti	250	3,74	1,165	10,041	0,000
Strokovne skupine za pripravo Poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku	249	4,73	0,766	35,585	0,000
Multidisciplinarni timi za posamezne učence	249	4,57	0,882	28,169	0,000
Timsko načrtovanje INDEP za nadarjene	247	2,91	1,789	-0,747	0,456

Pogosto oziroma skoraj vedno sodelujejo svetovalne delavke na učiteljskih/vzgojiteljskih zbora, v skupinah za pripravo poročila o otroku v postopkih usmerjanja, multidisciplinarnih timih za posamezne učence ter v aktivih strokovnih delavcev. Včasih do pogosto pa sodelujejo tudi v projektnih skupinah za uvajanje novosti. Navedle so še naslednje aktivne in skupne dejavnosti: aktiv izvajalcev dodatne strokovne pomoči, aktiv razrednikov, kolegij ravnatelja, timsko načrtovanje za Rome, vodenje delavnic za vzgojitelje itd.

Svetovalne delavke na osnovnih šolah s prilagojenim programom najpogosteje sodelujejo na aktivih strokovnih delavcev, učiteljskih zbora in pri pripravi poročil o otroku, svetovalne delavke v osnovnih šolah pa najpogosteje na aktivih strokovnih delavcev, v multidisciplinarnih timih za posamezne učence in pri timskem načrtovanju INDEP za nadarjene učence.

Svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let najpogosteje sodelujejo v vseh naštetih strokovnih skupinah.

Svetovalne delavke, ki so zaposlene v VIZ z najnižjim številom oddelkov, najpogosteje sodelujejo v vseh timih oziroma strokovnih skupinah. Podatek je logičen, če upoštevamo dejstvo, da so edine, ki opravljajo omenjena dela.

Primerjava glede na temeljno izobrazbo daje bolj razpršene rezultate. Socialni pedagogi so ocenili, da najpogosteje sodelujejo na aktivih strokovnih delavcev, multidisciplinarnih timih in pri timskem načrtovanju INDEP za nadarjene.

Svetovalne delavke ki dopolnjujejo delovni čas, so pogosteje vključene v aktivne strokovnih delavcev, delujejo v strokovnih skupinah za pripravo poročil o otroku v postopkih usmerjanja in tudi v pri timskem načrtovanju INDEP za nadarjene.

Pogosto oziroma skoraj vedno sodelujejo svetovalne delavke na učiteljskih/vzgojiteljskih zbora, v skupinah za pripravo poročila o otroku v postopkih usmerjanja, multidisciplinarnih timih za posamezne učence ter v aktivih strokovnih delavcev. Najpogosteje sodelujejo v timih svetovalne delavke, ki imajo delovno dobo od 21 do 30 let, ter zaposlene v VIZ z najnižjim številom oddelkov.

V koliko projektih ali razvojnih nalogah ste sodelovali oz. še sodelujete v tem šolskem letu (npr. Erasmus+, projekti ZRSŠ, projekti Pedagoškega inštituta ipd.)?

Tabela 23: Sodelovanje v projektih in razvojnih nalogah

	Število	Odstotek
V nobenem projektu	85	34,6 %
V 1 projektu*	83	33,7 %
V 2 projektih**	38	15,4 %
V 3 projektih***	22	8,9 %
V 4 ali več projektih****	18	7,3 %
Skupaj	246	100,0 %

Okoli tretjina svetovalnih delavcev ne sodeluje v nobenem projektu. Tretjina jih sodeluje v enem in tretjina v dveh oziroma več projektih. Svetovalne delavke, ki sodelujejo v enem projektu, najpogosteje navajajo le-te: POGUM, Zdrava šola, PODVIG, VSOU, Neon, Krepitev kompetenc strokovnih delavcev, Trajnostna mobilnost, Gremo peš, Bridge, Korak k sončku itd. V več projektih ko sodelujejo, večkrat so navedeni različni projekti Erasmus+.

V osnovnih šolah s prilagojenim programom polovica svetovalnih delavk ne sodeluje v projektih ali razvojnih nalogah. Tretjina svetovalnih delavk v vrtcih ne sodeluje v projektih. Tiste, ki sodelujejo, pa so večinoma vključene v en projekt. V osnovnih šolah več kot tretjina svetovalnih delavk ne sodeluje v projektih. Tiste, ki so vključene, pa prav tako praviloma sodelujejo v enem projektu. Srednješolske svetovalne delavke v četrtini primerov niso vključene v projekte, tiste, ki sodelujejo, pa so pogosteje vključene v dva ali več projektov.

Najvišji delež svetovalnih delavk z najmanj leti delovne dobe ne sodeluje v projektih (40,4 %). Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe pa najpogosteje sodelujejo v enem projektu. V največ projektih (dva ali več) sodelujejo svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 30 let.

VIZ z velikim številom oddelkov najpogosteje ne sodelujejo v projektih (43,9 %). Najpogosteje so v en projekt vključeni VIZ z 11 do 20 oddelki. VIZ z najnižjim in najvišjim številom oddelkov pa pogosteje sodelujejo v dveh ali več projektih.

V nobenem projektu ne sodeluje polovica svetovalni delavk, ki so glede na temeljno izobrazbo v skupini »Drugo«. V en projekt so najpogosteje vključeni psihologi, v dva ali več pa socialni delavci in socialni pedagogi.

Glede na dopolnjevanje do polnega delovnega časa več svetovalnih delavk sodeluje v projektih ali razvojnih nalogah, pogosteje sodelujejo v enem ali treh oz. več projektih.

Okoli tretjina svetovalnih delavcev ne sodeluje v nobenem projektu. Tretjina jih sodeluje v enem in tretjina v dveh oziroma več projektih. V čim več projektih sodelujejo, tem večkrat so navedeni različni projekti Erasmus+. Najmanj svetovalnih delavk, ki ne sodelujejo v projektih, je iz osnovnih šol s prilagojenim programom. V največ projektih (dva ali več) sodelujejo svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 30 let. Svetovalne delavke VIZ z velikim številom oddelkov najpogosteje ne sodelujejo v projektih (43,9 %). Glede na dopolnjevanje do polnega delovnega časa več svetovalnih delavk sodeluje v projektih ali razvojnih nalogah.

Vključitev v projekt ali razvojno nalogo za vas pomeni:

Tabela 24: Vključitev v projekte in razvojne naloge

	Da		Ne		Skupaj	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Dodatno obremenjujoče delo	102	41,5 %	144	58,5 %	246	100,0 %
Dobro priložnost za širjenje znanja	176	71,5 %	70	28,5 %	246	100,0 %
Seznanjanje z vsebinami, ki navdihujejo	98	39,8 %	148	60,2 %	246	100,0 %
Tesnejše sodelovanje s sodelavci	114	46,3 %	132	53,7 %	246	100,0 %
Uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo	182	74,0 %	64	26,0 %	246	100,0 %
Pridobitev pogojev za napredovanje	59	24,0 %	187	76,0 %	246	100,0 %
Drugo*	13	5,3 %	233	94,7 %	246	100,0 %

Za tri četrtine svetovalnih delavk, ki so vključene v projekte, pomeni vključitev uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo in dobro priložnost za širjenje znanja. Približno polovica jih navaja, da to hkrati pomeni tudi tesnejše sodelovanje s sodelavci kot tudi dodatno obremenjujoče delo. Približno 40 % jih meni, da se tako seznanjajo z vsebinami, ki navdihujejo. Četrtnina jih navaja, da s tem pridobijo pogoje za napredovanje. So pa še zapisale, da je vključenost v projekt in zavzetost za neke vsebine odvisna tudi od tega, ali se same odločijo za sodelovanje ali so vključene s strani vodstva šole, odvisno je od vsebine in cilja projekta. Nekatere niso vključene zaradi preobilice različnega dela ali pa jih ravnatelj v projekte ne vključuje. Vključenost jim hkrati pomeni tudi priložnost za osebno rast in osebnostni ter poklicni razvoj.

Svetovalne delavke v vrtcih najpogosteje navajajo, da je vključenost v projekt dobra priložnost za širjenje znanja, uvajanje pozitivnih sprememb, seznanjanje z vsebinami, ki navdihujejo, in da vzpostavljajo tesnejše sodelovanje s sodelavci. V srednjih šolah zaposlene svetovalne delavke najpogosteje navajajo, da je vključevanje v projekt dodatno obremenjujoče delo in da pomeni pridobitev pogojev za napredovanje. Ker so v največjem deležu (v primerjavi s preostalimi svetovalnimi delavkami) vključene v dva ali več projektov, je njihova reakcija tudi razumljiva.

Tretjini svetovalnih delavk z najnižjo delovno dobo pomeni vključitev v projekt pridobitev pogojev za napredovanje, kajti mladi in komaj zaposleni si pač prizadevajo za napredovanje v nazive in plačne razrede, kar je legitimno pričakovanje za vloženo in opravljeno delo. Hkrati visoko ocenjujejo tudi pomembnost vseh preostalih postavk. Najdlje zaposlenim svetovalnim delavkam z več kot 30 let delovne dobe pa pomeni predvsem uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo, tesnejše sodelovanje s sodelavci in seznanjanje z vsebinami, ki navdihujejo, kar velja tudi za zaposlene z delovno dobo od 11 do 30 let.

Ne glede na velikost VIZ pomeni vključitev v projekt uvajanje pozitivnih sprememb. Sicer pa so svetovalne delavke v VIZ z najvišjim številom oddelkov vse postavke ocenile kot najpomembnejše.

Tri četrtine pedagogov (eno- in dvopredmetnih) in psihologi ocenjujejo, da je sodelovanje v projektih dobra priložnost za širjenje znanja in uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo. Približno polovica vseh, ne glede na temeljno izobrazbo, pa meni, da je sodelovanje v projektih pomembno zato, da se vzpostavlja tesnejše sodelovanje s sodelavci.

Za svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delo, pomeni vključitev v projekt predvsem dodatno obremenjujoče delo. Vse preostale postavke so svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela, ocenile više.

Za tri četrtine svetovalnih delavk pomeni vključevanje v projekte uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo in dobro priložnost za širjenje znanja. Približno polovica jih navaja, da to hkrati pomeni tudi tesnejše sodelovanje s sodelavci kot tudi dodatno obremenjujoče delo. Približno

40 % jih meni, da se tako seznanjajo z vsebinami, ki navdihujejo. Četrtnina jih navaja, da s tem pridobijo pogoje za napredovanje. V srednjih šolah zaposlene svetovalne delavke najpogosteje navajajo, da je vključevanje v projekt dodatno obremenjujoče delo in da pomeni pridobitev pogojev za napredovanje. Ker so v največjem deležu (v primerjavi s preostalimi svetovalnimi delavkami) vključene v dva ali več projektov, je njihova reakcija tudi razumljiva. Glede na delovno dobo so poudarki, zakaj se nekdo vključi v projekte, različni. Delavke z največ leti delovne dobe pogosteje navajajo uvajanje pozitivnih sprememb in da je to dobra priložnost za širjenje znanja. Psihologi in pedagogi pogosteje menijo, da je vključitev v projekt dobra priložnost za širjenje znanja in uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo.

Kako ste predstavili evalvacijo lastnega dela za preteklo šolsko leto?

Tabela 25: Predstavitev evalvacije lastnega dela

	Število	Odstotek
Evalvacijo sem posredoval/-a vodstvu v pregled.	166	67,5 %
Evalvacijo sem predstavil/-a aktivu svetovalnih delavcev v VIZ.	11	4,5 %
Evalvacijo sem predstavil/-a vsem zaposlenim v VIZ.	30	12,2 %
Evalvacije nisem posredoval/-a ali predstavil/-a nikomur.	31	12,6 %
Drugo*	8	3,3 %
Skupaj	246	100,0 %

Večina svetovalnih delavcev je posredovala evalvacijo svojega dela v pregled vodstvu (67,5 %). Enako število svetovalnih delavcev (12,2 % oz. 12,6 %) pa je evalvacijo predstavilo vsem zaposlenim v VIZ ali pa evalvacije sploh niso niti posredovali niti predstavili nikomur.

Večina oziroma tri četrtine svetovalnih delavcev iz vrtca, osnovne šole in srednje šole je posredovala evalvacijo vodstvu šole. Četrtnina svetovalnih delavk iz osnovnih šol s prilagojenim programom ni evalvacije niti posredovala niti predstavila nikomur (pri vseh preostalih je delež okoli 10 %).

Najpogosteje so svetovalni delavci z najmanj delovne dobe evalvacijo lastnega dela posredovali vodstvu v pregled. Najvišji odstotek (19,2 %) svetovalnih delavcev, ki so predstavili evalvacijo vsem zaposlenim v VIZ, pa ima od 21 do 30 let delovne dobe.

V VIZ z največjim številom oddelkov svetovalne delavke najpogosteje (71,9 %) posredujejo evalvacijo vodstvu v pregled. Ena šestina svetovalnih delavcev v VIZ, ki imajo od 21 do več kot 30 oddelkov, evalvacijo predstavi tudi celotnemu kolektivu (pri preostalih je delež 10 %).

Evalvacijo najpogosteje posredujejo v pregled vodstvu pedagogi. Enak delež (15,9 %) pedagogov, ki so študirali dvopredmetni študijski program (), in socialnih pedagogov (15,2 %) navaja, da so evalvacijo predstavili vsem zaposlenim v VIZ, prav tako 15,9 % pedagogov dvopredmetnega študija in 15,2 % socialnih pedagogov pa je ni posredovalo nikomur. Da evalvacije niso posredovali nikomur, navajajo v enakem deležu tudi psihologi (15,5 %) ter petina svetovalnih delavk iz rubrike »Drugo«.

Glede na dopolnjevanje dela ni razlik.

Večina svetovalnih delavcev je evalvacijo svojega dela posredovala v pregled vodstvu (67,5 %). Najpogosteje so posredovali evalvacijo lastnega dela v pregled vodstvu svetovalni delavci z najmanj delovne dobe. Najvišji odstotek (19,2 %) svetovalnih delavcev, ki so evalvacijo predstavili vsem zaposlenim v VIZ, pa ima od 21 do 30 let delovne dobe in so po izobrazbi socialni pedagogi ali pedagogi dvopredmetnega študija (med 15,2 % in 15,9 %). Najpogosteje (71,9 %) posredujejo

evalvacijo v pregled vodstvu svetovalni delavci v VIZ z največjim številom oddelkov in pedagogi (77,2 %).

Ali ste sodelovali pri evalvaciji celotnega VIZ za preteklo šolsko leto?

Tabela 26: Sodelovanje pri evalvaciji celotnega VIZ v preteklem šolskem letu

	Število	Odstotek
Ne	39	15,7 %
Da, na nekaterih področjih	161	64,7 %
Da, na vseh področjih	49	19,7 %
Skupaj	249	100,0 %

Dve tretjini svetovalnih delavcev sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na nekaterih področjih, petina pa na vseh področjih.

Četrtnina svetovalnih delavk v vrtcih sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na vseh področjih, medtem ko četrtnina svetovalnih delavk v srednji šoli pri tem sploh ne sodeluje, najvišji odstotek sodelovanja pri evalvaciji na nekaterih področjih pa navajajo svetovalne delavke iz osnovnih šol s prilagojenim programom (83,3 %).

Tretjina svetovalnih delavk z delovno dobo do 10 let navaja, da pri evalvaciji ne sodelujejo. Četrtnina svetovalnih delavk z delovno dobo od 11 do 20 let in petina pa svetovalnih delavk z najdaljšo delovno dobo sodeluje na vseh področjih.

Petina svetovalnih delavk ne sodeluje pri evalvaciji v VIZ z več kot 31 oddelki. Četrtnina svetovalnih delavk v VIZ z najnižjim številom oddelkov pa sodeluje pri evalvaciji na vseh področjih.

Socialne delavke najpogosteje (76,9 %) sodelujejo pri evalvaciji celotnega VIZ, sledijo jim pedagogi.

Svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela, pogosteje sodelujejo pri evalvaciji na vseh področjih.

Dve tretjini svetovalnih delavcev sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na nekaterih področjih, petina pa na vseh področjih. Četrtnina svetovalnih delavk v vrtcih sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na vseh področjih, medtem ko četrtnina svetovalnih delavk v srednji šoli pri tem sploh ne sodeluje. Četrtnina svetovalnih delavk z delovno dobo od 11 do 20 let sodeluje na vseh področjih. Pogosteje so v evalvacijo celotnega VIZ vključene svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela.

Ali sodelujete z vodstvom VIZ pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto?

Tabela 27: Sodelovanje z vodstvom VIZ pri načrtovanju in postavljanju prioritet

	Število	Odstotek
Ne	21	8,4 %
Da, v posameznih delih	173	69,2 %
Da, v celoti	56	22,4 %
Skupaj	250	100,0 %

Dve tretjini svetovalnih delavcev sodeluje z vodstvom VIZ pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto na nekaterih področjih, petina pa v celoti. Le zelo majhen del (8,4 %) pri tem ne sodeluje.

Največ svetovalnih delavcev pri načrtovanju za naslednje šolsko leto sodeluje v vrtcih, in sicer tretjina. V srednjih šolah pa sodelujejo najmanj pogosto (12,5 %). Tri četrtine svetovalnih delavk iz osnovnih šol s prilagojenim programom sodeluje le pri posameznih delih.

Najpogosteje sodelujejo v celoti svetovalne delavke z največ leti delovne dobe – tretjina. Pri posameznih delih pa svetovalne delavke z najmanj leti delovne dobe (81,3 %)

V majhnih šolah, ki imajo do 10 oddelkov, najpogosteje sodelujejo pri načrtovanju v celoti (36,8 %), medtem ko jih v večjih VIZ sodeluje približno tri četrtine pri posameznih delih.

Najpogosteje ne sodelujejo socialne delavke (15,4 %). Hkrati pa tudi socialne delavke najpogosteje sodelujejo pri načrtovanju pri posameznih delih (76,9 %), skupaj s psihologi (76,1 %). Tretjina socialnih pedagoginj sodeluje pri načrtovanju v celoti.

Pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto pogosteje sodelujejo svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo svojega dela.

Tiste svetovalne delavke, ki sodelujejo z vodstvom pri evalvaciji celotnega VIZ na posameznih področjih (64,7 %), sodelujejo tudi pri načrtovanju in postavljanju prioritet za naslednje šolsko leto na posameznih področjih (69,2 %). Najpogosteje v vrtcih. Najpogosteje sodelujejo v celoti svetovalne delavke z največ leti delovne dobe – tretjina. V posameznih delih pa sodelujejo največ svetovalne delavke z najmanj leti delovne dobe (81,3 %). Pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto pogosteje sodelujejo svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo svojega dela.

V nadaljevanju nas zanima, kako doživljate delo v svetovalni službi. Ocenite, v kolikšni meri za vas držijo naslednje trditve.

Tabela 28: Doživljanje dela v svetovalni službi

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 3)	
				t	sig.
Zelo sem obremenjen/-a.	250	3,86	0,919	14,803	0,000
Počutim se kot »deklica za vse«.	250	3,61	1,129	8,571	0,000
Delo je zelo stresno.	249	3,91	0,861	16,698	0,000
Vodstvo VIZ me pri delu ne podpira.	250	2,43	1,310	-6,905	0,000
Delo mi je všeč, ne bi ga zamenjal/-a.	250	3,96	0,937	16,265	0,000
Imam preveč administrativnih nalog.	250	4,06	0,865	19,387	0,000
Rad/-a delam z otroki.	249	4,77	0,492	56,841	0,000
V službi nimam niti trenutka za predah.	246	3,24	1,098	3,484	0,001
Rad/-a sodelujem s strokovnim kadrom v VIZ.	247	4,35	0,606	35,066	0,000

Pri »Drži« in »Popolnoma drži« se svetovalni delavci strinjajo z dvema postavkama, in sicer Rada delam z otroki (4,77) in Rada sodelujem s strokovnim kadrom. V ospredju sta torej dobrobit otrok in dobro vzpostavljeno sodelovanje s sodelavci v VIZ. Dobro sodelovanje vsekakor olajšuje izpolnjevanje vseh delovnih nalog tako svetovalnim delavcem kot celotnemu strokovnemu kadru. Strinjajo se tudi (4,06 od 5), da imajo preveč administrativnih nalog in delo ocenjujejo kot zelo stresno (3,91) ter se počutijo zelo obremenjene (3,86). Hkrati izjavljajo, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale (3,96). Trditev, da jih vodstvo pri delu ne podpira, pa ne drži, torej je tudi sodelovanje z vodstvom dobro.

Najbolj doživljajo delo kot stresno svetovalne delavke v osnovnih šolah. Pri šestih postavkah so najvišje ocenile svoje delo kot obremenjujoče in stresno, najpogosteje ocenjujejo, da nimajo niti trenutka za predah, in poudarjajo, da je jim je naloženo preveč administrativnih nalog.

Najbolj obremenjujoče doživljajo delo svetovalne delavke z najdaljšo delovno dobo in tiste z delovno dobo od 11 do 20 let (3,98). Svetovalne delavke z najmanj delovne dobe se najpogosteje počutijo kot »deklice za vse«, tiste, ki imajo od 11 in 20 let delovne dobe, pa najpogosteje navajajo, da je delo stresno, nimajo niti trenutka za predah ter da izpolnjujejo preveč administrativnih nalog. Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe in tiste z delovno dobo od 21 do 30 let poudarjajo, da rade delajo z otroki, dela ne bi zamenjale in rade sodelujejo s strokovnim kadrom.

V VIZ z najmanjšim številom oddelkov svetovalne delavke menijo, da je delo zelo stresno in nimajo niti trenutka za predah, hkrati pa jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale, ker rade delajo z otroki in strokovnim kadrom. V VIZ z 21 do 30 oddelki so najpogosteje navajale, da so zelo obremenjene, se počutijo kot »deklice za vse« in imajo preveč administrativnih nalog.

Pedagogom je delo najbolj všeč in ga ne bi zamenjali, najpogosteje pa se tudi počutijo zelo obremenjeni in navajajo, da nimajo niti trenutka za predah. Socialni delavci pogosteje navajajo, da so zelo obremenjeni in da je delo zelo stresno. Svetovalni delavci, ki so v kategoriji »Drugo«, se najpogosteje počutijo kot »deklica za vse«, imajo občutek, da jih vodstvo pri delu ne podpira ter da imajo preveč administrativnih nalog. Hkrati pa tudi izpostavljajo, da radi delajo z otroki in sodelujejo s strokovnim kadrom.

Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, so prav pri vseh postavkah (razen, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale) svojo delovno obremenjenost ocenile višje kot kolegice, ki ne dopolnjujejo dela.

Med »Drži« in »Popolnoma drži« se svetovalni delavci strinjajo z dvema postavkama, in sicer Rada delam z otroki (4,77) in Rada sodelujem s strokovnim kadrom (4,35). V ospredju sta torej dobrobit otrok in dobro vzpostavljeno sodelovanje s sodelavci v VIZ. Dobro sodelovanje vsekakor olajšuje izpolnjevanje vseh delovnih nalog tako svetovalnim delavcem kot celotnemu strokovnemu kadru. Strinjajo se tudi (4,06), da imajo preveč administrativnih nalog in delo ocenjujejo kot zelo stresno (3,91) ter se počutijo zelo obremenjene (3,86). Hkrati izjavljajo, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjali (3,96). Najbolj doživljajo delo kot stresno svetovalne delavke v osnovnih šolah (pri 6 postavkah od 9). Tiste z manj leti delovne dobe menijo, da so »deklice za vse«. Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe in tiste z delovno dobo od 21 do 30 let poudarjajo, da rade delajo z otroki, dela ne bi zamenjale in rade sodelujejo s strokovnim kadrom. V VIZ z 21 do 30 oddelki so najpogosteje navajale, da so zelo obremenjene, se počutijo kot »deklice za vse« in imajo preveč administrativnih nalog. Svetovalni delavci, ki so v kategoriji »Drugo«, se najpogosteje počutijo kot »deklica za vse«, imajo občutek, da jih vodstvo pri delu ne podpira ter da imajo preveč administrativnih nalog. Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, so prav pri vseh postavkah (razen, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale) svojo delovno obremenjenost ocenile višje kot kolegice, ki ne dopolnjujejo dela.

Ocenite, kako pogosto iščete podporo in pomoč za reševanje strokovnih dilem, ki se pojavljajo pri opravljanju vašega dela.

Tabela 29: Kje iščejo podporo in pomoč ob strokovnih dilemah

	Št. odgovorov	Povprečje	St. odklon	t-test (testna vrednost je 2,5)	
				t	sig.
Pri kolegih v vašem VIZ	250	2,85	0,830	6,706	0,000
Pri svetovalnih delavcih v drugih VIZ	250	2,64	0,775	2,856	0,005
Pri svetovalcih/svetovalkah na ZRSŠ	250	1,66	0,539	-24,745	0,000
Pri zaposlenih na MIZŠ	249	1,62	0,511	-27,222	0,000
Pri inšpektorjih na Inšpektoratu za šolstvo	249	1,24	0,445	-44,829	0,000
Pri profesorjih na fakultetah	249	1,16	0,375	-56,515	0,000

Najpogosteje (občasno in pogosto) iščejo svetovalni delavci podporo in pomoč pri kolegih v VIZ in svetovalnih delavcih v drugih VIZ (2,85 od 4). V vseh preostalih navedenih institucijah in zavodih poiščejo podporo in pomoč le redko.

Svetovalne delavke v osnovnih šolah pogosto poiščejo podporo in pomoč pri kolegih v VIZ, medtem ko zaposlene v vrtcu pogosteje v drugih VIZ (normativi!). Srednješolske svetovalne delavke več komunicirajo z zaposlenimi na MIZŠ in profesorji na fakultetah, osnovnošolske pa pri svetovalkah ZRSŠ in inšpektorjih na Inšpektoratu za šolstvo.

Svetovalni delavci z največ leti delovne dobe pogosto dobijo podporo in pomoč pri kolegih v VIZ.

Svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let najpogosteje prejmejo podporo in pomoč pri kolegih v VIZ in v drugih VIZ.

Socialne delavke najpogosteje iščejo podporo in pomoč znotraj kolektiva, medtem ko pedagoginje in psihologinje pri svetovalnih delavcih v drugih VIZ.

Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delo, pogosteje iščejo podporo in pomoč pri kolegih tako znotraj kot zunaj VIZ.

Najpogosteje (občasno in pogosto) iščejo svetovalni delavci podporo in pomoč pri kolegih v VIZ in svetovalnih delavcih v drugih VIZ (2,85 od 4). V vseh preostalih navedenih institucijah in zavodih poiščejo podporo in pomoč le redko. Zaposlene v osnovnih šolah pogosto poiščejo podporo in pomoč pri kolegih v VIZ, medtem ko zaposlene v vrtcu pogosteje v drugih VIZ (normativi!). Srednješolske svetovalne delavke več komunicirajo z zaposlenimi na MIZŠ in profesorji na fakultetah, osnovnošolske pa pri svetovalkah ZRSŠ in inšpektorjih na Inšpektoratu za šolstvo. Tiste, ki dopolnjujejo delo, pogosteje iščejo podporo in pomoč pri kolegih tako znotraj kot zunaj VIZ.

Kako doživljate vaše delo in obremenjenost na delovnem mestu svetovalnega delavca v letošnjem šolskem letu?

Tabela 30: Ocena obremenjenosti v letošnjem šolskem letu (šol. l. 2019/2020)

	Število	Odstotek
Obremenitev bi lahko bilo precej več.	3	1,2 %
Obremenitev bi lahko bilo nekoliko več.	2	0,8 %
Sem ravno prav obremenjen/-a.	50	20,3 %
Sem nekoliko preobremenjen/-a.*	120	48,8 %
Sem zelo preobremenjen/-a.*	71	28,9 %
Skupaj	246	100,0 %

Da je obremenitev na delovnem mestu ravno prav, meni le petina svetovalnih delavcev. Kar 77,7 % jih meni, da so nekoliko oziroma zelo preobremenjeni.

Zelo obremenjene, tako ocenjujejo, so svetovalne delavke v osnovnih (4,22) in srednjih šolah (4,10). Svetovalne delavke iz vrtca in osnovne šole s prilagojenim programom ocenjujejo, da je njihova delovna obremenjenost ravno praviša oziroma nekoliko previsoka.

Glede na delovno dobo se počutijo najbolj obremenjene svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 20 let, nato pa z delovno dobo od 21 do 30 let. Nekoliko nižje ocenjujejo obremenitve na delovnem mestu svetovalne delavke z najmanj in največ leti delovne dobe.

Število oddelkov v VIZ ne vpliva na občutek obremenjenosti na delovnem mestu, ne glede na velikost oz. število oddelkov je obremenjenost visoka.

Prav tako ni pomembnih razlik glede na temeljno izobrazbo.

Svetovalni delavci, ki dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, ocenjujejo svojo delovno obremenjenost višje.

Da je obremenitev na delovnem mestu ravno prav, meni le petina svetovalnih delavcev. Kar 77,7 % jih meni, da so nekoliko oziroma zelo preobremenjeni. Zelo obremenjene, tako ocenjujejo, so svetovalne delavke v osnovnih (4,22) in srednjih šolah (4,10). Glede na delovno dobo se počutijo najbolj obremenjene svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 20 let. Svetovalni delavci, ki dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, ocenjujejo svojo delovno obremenjenost višje.

Navedite, kateri so glavni razlogi za vašo preobremenjenost v tem šolskem letu.

Odgovore lahko strnemo v nekaj skupin.

1. V prvi skupini so odgovori, ki se navezujejo na sodelovanje z vodstvom VIZ. Navedena so dobesedna mnenja različnih svetovalnih delavcev.

Vodstvo ne ceni svetovalnega dela, sem »deklica za vse«. Dodatne naloge s strani vodstva. Napačno razumevanje dela svetovalnega delavca s strani vodstva in sodelavcev, posledično nalaganje del, ki bi jih lahko opravil kdo drug (npr. nadomeščanja, spremstva na dneve dejavnosti itd.). Neenakomerna razporeditev del med svetovalnima delavkama, velika razpršenost nalog, nerazumevanje vodstva. Obilo birokracije, težave pri sodelovanju z vodstvom – nenehno čakanje, da kakšno stvar lahko zaključim. Pritiski in nadzor vodstva. Premalo podpore vodstva. Vodstvo ne upošteva mnenja ŠSS pri pomembnih odločitvah. Sicer povpraša po njem, a če ni takšno, kot želi, ga ne upošteva.

Kako različno je lahko opravljanje istega dela na različnih VIZ, ilustrirata ta dva primera zapisa svetovalnih delavk:

»Razpršenost delovnih nalog (zelo veliko birokratskega dela, ki je neprepoznano in necenjeno; vpetost v številne delovne naloge, projekte; ukvarjanje s sodelavci, ukvarjanje z novimi sodelavci; pričakovanja vodstva glede rezultatov, avtoritativno delegiranje nalog, ad hoc naloge, izločitev iz strokovnih nalog iz neznanih razlogov, nespoštovanje in neupoštevanje stroke/strokovnega pogleda/izključevanje iz pomembnih vidikov celostnega pogleda, razvoja in načrtovanja izobraževanja in usposabljanja; nadzor nad opravljanjem nalog, nezaupanje itd.«

»Veliko administrativnih nalog. To šolsko leto ni bistveno drugače kot prejšnja leta. Že ko sem se zaposlila, sem prevzela določene administrativne naloge in so mi ostale. Strokovno delo sem si morala vedno znova izboriti. Vendar zanj ostaja zelo malo časa. To se odraža tudi v tem, da zmanjkuje časa za sodelovanje s strokovnimi delavci in starši. Z menjavo vodstva, ki drugače gleda na delo svetovalnega delavca, se je položaj nekoliko izboljšal. Vendar naloge, ki sem jih nekoč prevzela, ostajajo – npr. pisanje vsakega dopisa v delovodnik, pisanje potrdil staršem o vključenosti otroka, o prejemu vpisnega lista itd.«

Naslovljeno vprašanje je spodbudilo k odgovoru svetovalne delavce, ki se počutijo preobremenjeni in pogosto nemočni ter menijo, da jih vodstvo VIZ nepravilno, neprofesionalno in preveč administrativno obremenjuje z delom, ki ne spada med dela in naloge glede na sprejete Programske smernice za svetovalno delo. Poudariti pa je treba, da iz raziskave Gregorčič Mrvar in sod. (2020) izhaja, da ravnatelji pogosteje vidijo svetovalne delavce kot partnerje, obratno pa ne velja v tolikšni meri. Oboji, ravnatelji in svetovalni delavci, pa menijo, da jih ne ovira slaba komunikacija ali morda slabe izkušnje z medsebojnim sodelovanjem, temveč preobremenjenost z delom na obeh straneh.

2. V drugi skupini so različna nadomeščanja.

Nadomeščanja kolegov svetovalnih delavcev na dolgotrajnih bolniških ali ob nenadni odpovedi delovnega razmerja. Tudi v primeru, da se začasno zaposli svetovalni delavec, le-ta potrebuje mentorstvo in vodenje, ker je zahtevnih situacij veliko in je uvajanje potrebno, zato novozaposleni ne pomeni razbremenitve, ampak obremenitev.

3. V tretji skupini so odgovori, ki se navezujejo na različne naloge in dopolnjevanje dela.

Dopolnjevanje dela je lahko organizirano tudi tako: »Sem 50 % svetovalna delavka v vrtcu, preostalih 50 % pa izvajam dodatno strokovno pomoč in individualne in skupinske ure pomoči v šoli ter podaljšano bivanje.« Ali: »Kombinacija z oddelki podaljšanega bivanja in izvajanjem dodatne strokovne pomoči s svetovalnim delom je obremenjujoča.« »Kot pedagoginja na srednji šoli izvajam ure dodatne strokovne pomoči, na šoli je vedno več dijakov tujcev, sem koordinatorka razvojnega tima itd. pa še svetovalna delavka.« »Polovični delovni čas v svetovalni službi je premalo, da bi lahko delovala tudi proaktivno.«

Naloge, ki spadajo v dopolnjevanje dela: »Dodatne naloge razredništva, pričanja na sodiščih, dajanje izjav policistom, veliko ur nadomeščanj, spremstvo v šoli v naravi, veliko število otrok, ki bi želeli tedensko obiskovati ure različnih oblik pomoči pri meni (težave z urniki, združevanje otrok, odpadanje ur zaradi nadomeščanja itd.), veliko dela z administrativnimi deli (vloge za subvencije, pomoč pri plačilih, zbiranje različnih prijav, prijave izbirnih predmetov, mesečni pregledi subvencij prehrane za celo šolo) itd.«

Ali ta opis svetovalne delavke: »Velika razpršenost nalog (DSP, ISP, DRT, OPB, šolska skupnost, šolski sklad, šolska spletna stran, organizacija različnih prireditev, sodelovanje v različnih projektih, sodelovanje v različnih strokovnih aktivih na šoli, koordinacija, organizacija in izvedba preventivnih delavnic na šoli, zapisniki vseh mogočih sestankov, zaznamki vseh pogovorov, klasifikacija dokumentov, skrbništvo za Lopolis, aktiv svetovalnih delavcev na širšem območju, sodelovanje s SVIZ-om, NPZ, CEUVIZ, vse delo za otroke s posebnimi potrebami (IP-ji, sestanki, zapisniki, poročila itd.), koordinacija dela z nadarjenimi, romska problematika (neobiskovanje pouka, inšpektorat, CSD), sodelovanje z zunanjimi institucijami pri reševanju različnih težav: • Center za socialno delo • ZUIM Kamnik • Šola s prilagojenim programom • Logopedska ambulanta • Društvo Bravo • ZPMS – letovanja za OPP • Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana • Posvetovalnica za otroke in starše Novo mesto • Svetovalnica Črnomelj • Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana • Familylab

Ljubljana itd., interesne dejavnosti, vse, kar je povezano z izbirnimi predmeti in neobveznimi izbirnimi predmeti, vpis v šolo, odlog šolanja (komisija), sodelovanje ali organizacija dni dejavnosti, socialne stiske in problematika, poklicna orientacija, svetovanje učiteljem, izobraževanje, prebiranje strokovne literature, nadomeščanja, letovanja oz. zimovanja, tabori itd.«

4. Zaščita zaradi narave dela

Potreba po zaščiti svetovalnega delavca v primeru vpletenosti v postopke na različnih institucijah (ločitve, pritiski staršev večkrat dnevno, sodišče, mediji, odvetniki ter zaščita v primeru nasilništva staršev, osebna izpostavljenost ob prijavi na policijo ali na Center za socialno delo).

5. Administrativna dela

Administrativna dela ne spadajo v okvir dejavnosti svetovalnega delavca, saj naj bi po Programskih smernicah in v njih zapisanih pogojih za opravljanje dela bila zagotovljena tudi administrativno-tehnična pomoč. Morda spadajo v naloge ob dopolnjevanju dela, vendar pa zapisniki vseh mogočih sestankov, aktivov, strokovnih skupin in timskih sestankov, vnašanje podatkov v baze podatkov, na primer v Centralno evidenco udeležencev VIZ, izdajanje potrdil o vključenosti otrok, potrdila zaposlenim za sodelovanja, kar se uveljavlja za napredovanje, pisanje poročil za občino, urejanje spletnih strani šole, eAsistenta, nadomeščanja učiteljev, spremstva (npr. naloge začasnega spremljevalca) itd. presegajo delovne obveznosti svetovalnega delavca ali kot je zapisala ena od svetovalnih delavk: »Vse, kar ni posebej plačano, se naloži svetovalni službi.«

6. Učenci s posebnimi potrebami

Z usmerjanjem otrok s posebnimi potrebami se je odprlo veliko in strokovno zahtevno delo, kjer so svetovalni delavci ne samo vpleteni, ampak praviloma nosilci vseh nalog: od priprave vseh poročil do sestave IP in oblikovanja gradiva, ki ga nato učitelji za posamezni predmet uporabijo bodisi pri pouku ali pisnem preverjanju znanja, ter so tudi izvajalci dodatne strokovne pomoči za odpravljanje primanjkljajev, ovir ali motenj. Poleg tega so pogosto koordinatorke za mobilne specialne in rehabilitacijske pedagoginje, ki izvajajo DSP za otroke s posebnimi potrebami. Ob uveljavitvi Zakona o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok se je tako odprlo novo polje delovanja, ki ni urejeno. Podzakonskih aktov ni, protokoli oz. koraki za izvedbo pa prav tako niso dogovorjeni.

7. Trenutna normativna ureditev

Trenutna normativna ureditev je glede na VIZ zelo različna. Skozi oči praksa pa mnenje:« Najprej: če ravnatelj, hišniku, tajnici, računovodji pripadajo v sistemizaciji zraven rednih tudi oddelki OPB, potem nas, prosim, podprite, da to pripada tudi svetovalni službi. Na majhnih šolah bomo svetovalni delavci pregoreli.« Vprašanje je tudi, ali svetovalnemu delavcu za nadomeščanja oz. ure, ki jih opravi v oddelkih, pripada enaka normativna ureditev, kot velja za učitelje.

8. Krizne intervencije pred vsemi preostalimi dejavnostmi

Še vedno obstajajo pričakovanja, da bo svetovalni delavec uredil »pokvarjenega« otroka, uredil učne težave, ne da bi (mnogi, vendar ne vsi) učitelji spremenili svoj pristop pri delu. Starši se vedno bolj in vedno več vtikajo v različna področja vzgojno-izobraževalnega dela, sami ali z odvetniki. Razpadlih družin je vedno več in s tem povezanih težkih situacij (npr.: prepoved približevanja). Vedno več je težav, povezanih z duševnim zdravjem, tako pri starših kot pri učencih. Zaradi preobremenjenosti terapevtov in strokovnjakov iz zunanjih institucij, ki sporočijo, da je obravnava učenca možna šele čez pol leta ali pa čez eno leto, so svetovalni delavci postavljeni pred dejstvo: ali čakati na terapevte in tvegati kronično obliko težav učencev ali okrepiti svoja prizadevanja in nuditi oporo in pomoč tako učencu kot staršem.

6 Interpretacija rezultatov

Na občutek (pre)obremenjenosti vpliva veliko različnih dejavnikov. Analizirali smo odgovore in ugotavljali, ali imajo različni dejavniki in področja dela kakršen koli vpliv na doživljanje delovnih obremenitev.

1. Ali svetovalni delavci večinoma opravljajo tudi druge naloge in tako dopolnjujejo delovni čas?
2. Ali svetovalni delavci podobno doživljajo stopnjo obremenjenosti s posameznimi nalogami in delo v svetovalni službi glede na pridobljeno izobrazbo, leta delovne dobe, vrsto VIZ, število oddelkov in dopolnjevanje dela?
3. Kako doživljajo strokovno in časovno obremenjenost z različnimi nalogami, ki spadajo v okvir bodisi dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ali dejavnosti načrtovanja in evalvacije?
4. Kako doživljajo obremenjenost z različnimi drugimi nalogami, ki ne spadajo v zgoraj naštetih okvir?
5. Zaradi hitrih sprememb v družbi se spreminjajo področja in poudarki dela šolske svetovalne službe. Ali so ustrezno informirani, se povezujejo med sabo in z drugimi ter pridobivajo nova znanja in kompetence?

Ad 1) Ali svetovalni delavci večinoma opravljajo tudi druge naloge in tako dopolnjujejo delovni čas?

Večina (61,7 %) jih delovni čas dopolnjuje. Najvišji odstotek dopolnjevanja dela do polnega delovnega časa imajo svetovalne delavke v osnovni šoli **ob tem pa ne smemo pozabiti, da so, tudi če so se odločile izpolnjevati anketo za osnovno šolo, najpogosteje vezane na dopolnjevanje dela v vrtcu.** Temeljna izobrazba ni toliko pomembna. **Čim manj imajo delovne dobe, tem bolj so njihove naloge razpršene.** Pomembna pa je velikost VIZ oziroma število oddelkov. Čim manj je oddelkov v VIZ, tem višji je delež dopolnjevanja do polnega delovnega časa.

Ad 2) Ali svetovalni delavci podobno doživljajo stopnjo obremenjenosti s posameznimi nalogami glede na pridobljeno izobrazbo, leta delovne dobe, vrsto VIZ, število oddelkov in dopolnjevanje dela?

Da je obremenitev na delovnem mestu ravno prav, meni le petina svetovalnih delavcev. Kar 77,7 % jih meni, da so nekoliko oziroma zelo preobremenjeni. Zelo obremenjene, tako ocenjujejo, so svetovalne delavke v osnovnih (4,22) in srednjih šolah (4,10). Glede na delovno dobo se počutijo najbolj obremenjene svetovalne delavke z delovno dobo 11 do 20 let. **Svetovalni delavci, ki dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, više ocenjujejo svojo delovno obremenjenost.**

Doživljanje dela v svetovalni službi so ocenile med »Drži« in »Popolnoma drži« pri dveh postavkah, in sicer Rada delam z otroki (4,77) in Rada sodelujem s strokovnim kadrom (4,35). **V ospredju sta torej dobrobit otrok in dobro vzpostavljeno sodelovanje s sodelavci v VIZ.** Dobro sodelovanje vsekakor olajšuje izpolnjevanje vseh delovnih nalog tako svetovalnim delavcem kot celotnemu strokovnemu kadru. Strinjajo se tudi (4,06), da imajo preveč administrativnih nalog in delo ocenjujejo kot zelo stresno (3,91) ter se počutijo zelo obremenjene (3,86). Hkrati izjavljajo, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale (3,96). Najbolj doživljajo delo kot stresno svetovalne delavke v osnovnih šolah (pri 6 postavkah od 9). Tiste z manj leti delovne dobe menijo, da so »deklice za vse«. Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe in tiste z delovno dobo od 21 do 30 let poudarjajo, da rade delajo z otroki, dela ne bi zamenjale in da rade sodelujejo s strokovnim kadrom. Svetovalne delavke v VIZ z 21 do 30 oddelki so najpogosteje navajale, da so zelo obremenjene, se počutijo kot »deklice za vse« in imajo preveč administrativnih nalog. Svetovalni delavci, ki so v kategoriji »Drugo«, se najpogosteje počutijo kot »deklice za vse«, imajo občutek, da jih vodstvo pri delu ne podpira in da imajo preveč administrativnih nalog. Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas, so prav pri vseh postavkah (razen, da jim je delo všeč in ga ne bi zamenjale) višje ocenile svojo delovno obremenjenost kot kolegice, ki ne dopolnjujejo dela. Vemo, da sta neobvladljivost in slabši strokovni nadzor delovnih področij povezana z občutki preobremenjenosti in da k občutku neobvladljivosti prispeva razpršenost nalog.

Ad 3) Kako doživljajo strokovno in časovno obremenjenost z različnimi nalogami, ki spadajo v okvir bodisi dejavnosti pomoči, razvojnih in preventivnih dejavnosti ali dejavnosti načrtovanja in evalvacije?

Dejavnosti pomoči

Svetovalne delavke v osnovni šoli menijo, da je strokovna zahtevnost dela najvišja na področju neželenega vedenja in medvrstniškega nasilja (4,76 od 5), družinske problematike, dela s starši otrok, vključevanja otrok priseljencev, beguncev in nadarjenih otrok. V srednjih šolah pa dajejo poudarek učenju učenja in karierni orientaciji. Svetovalne delavke z največ leti delovne dobe ocenjujejo kot strokovno najbolj zahtevno delo na področju nadarjenih otrok in karierni orientacije. Svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela, so ocenile, da je strokovna zahtevnost prav na vseh področjih dejavnosti pomoči zahtevnejše strokovno delo.

Svetovalne delavke v osnovni šoli so kar na šestih področjih (od 9) ocenile večjo časovno obremenjenost z dejavnostmi pomoči. Najbolj časovno obremenjene se počutijo svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let, in to kar na petih področjih (od 9).

Ocene svetovalnih delavk na področju časovne obremenjenosti z neželenim vedenjem in medvrstniškim nasiljem se povečujejo z velikostjo oddelkov. To je pričakovano, saj se koregulacija in samoregulacija neželenega vedenja učencev zmanjša v okolju, kjer je več otrok. Enako predvidevamo, da je v številčnejšem kolektivu strokovnih delavcev zaradi pogostejših kadrovskih sprememb težje vzdrževati kontinuiteto interveniranja učiteljev, ki vpliva na kulturo odnosov v VIZ. Psihologinje ocenjujejo, da so časovno najbolj obremenjene na področju dela nadarjenih otrok. V procesu identifikacije potencialne nadarjenosti učencev in dijakov imajo psihologinje pomembno vlogo, saj je treba izvesti psihološki pregled za morebitno potrditev nadarjenosti učenca. Časovno so bolj obremenjene (na 6 področjih od 9) svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo delovnega časa.

Razvojno-preventivne dejavnosti

V preteklem šolskem letu je največ svetovalnih delavk izvajalo prevencijo na področju socialnih in čustvenih kompetenc otrok (78,1 %). Le nekoliko manj jih je izvajalo preventivno dejavnost na področju izboljšanja klime v oddelku in ur v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami (76,9 %). Preventivne dejavnosti so izvedle najpogostejše svetovalne delavke z delovno dobo od 21 do 30 let. Prav pri vseh navedenih dejavnostih izstopajo (razen svetovalne storitve za otroke s posebnimi potrebami). Poudarek v VIZ z največ oddelki je na socialnih in čustvenih kompetencah otrok. Zelo velika razpršenost različnih aktivnosti, ki so vezane na prevencijo, kaže, da se le-te izvajajo na šolah, vendar so različne in predvidevamo, da so odvisne od potreb VIZ.

Enkrat do dvakrat tedensko oz. dnevno svetovalne delavke svetujejo in dajejo podporo strokovnemu kadru v VIZ. To je pomembna informacija, ki pove, da je sodelovanje s strokovnim kadrom na šolah in vrtcih pogosto, in zato tudi govori o dobrem sodelovanju med njimi. Tedensko potekajo tudi individualni razgovori s starši otrok, razgovori in svetovanje ob učnih težavah ter razgovori in svetovanje ob težavah, povezanih s psihofizičnim zdravjem. Enkrat do dvakrat mesečno je potrebna krizna intervencija. Pogostost individualnih razgovorov najbolj izstopa v srednji šoli in osnovnih šolah s prilagojenim programom, le področja so različna. V srednjih šolah izstopajo učne težave, razgovori in svetovanje staršem ter karierna orientacija. Omenjeno se zdi logično, kajti učne težave so pač nikoli končana zgodba v VIZ. Srednja šola ni več obvezna, mladostniki se osamosvajajo in tudi s tem vprašanjem je lahko povezana povečana potreba staršev po podpori in svetovanju. Nadaljnja kariera, bodisi vpis na univerzo ali visoke šole ali zaposlitev, pa je tudi dokaj zahteven postopek, ki ga po navadi starši ne poznajo, celoten vpis, vnaprej določeni datumi in termini pa zahtevajo dobro obvladovanje IKT ter samoregulacijskih spretnosti in veščin, ki jih vsi srednješolci prav zagotovo niso usvojili. Socialni pedagogi so pogostejše vključeni v krizne intervencije, psihologi na področju duševnega zdravja, pedagogi pa ob učnih težavah.

Dejavnosti načrtovanja in evalvacije

Večina svetovalnih delavcev je posredovala evalvacijo svojega dela v pregled vodstvu (67,5 %). To ocenjujemo kot manj spodbudno v primerjavi s pogovorom z vodstvom o rezultatih evalvacije oz. predstavitev pred kolektivom. Najpogostejše so svetovalni delavci z najmanj delovne dobe posredovali evalvacijo lastnega dela vodstvu v pregled. Najvišji odstotek (19,2 %) svetovalnih delavcev, ki so evalvacijo predstavili vsem zaposlenim v VIZ, pa ima delovno dobo od 21 do 30 let in so po izobrazbi socialni pedagogi ali pedagogi dvopredmetnega študija (med 15,2 % in 15,9 %). Najpogostejše posredujejo evalvacijo v pregled vodstvu (71,9 %) svetovalni delavci v VIZ z največjim številom oddelkov in pedagogi (77,2 %). Gotovo velikost VIZ prispeva k temu, da nekaterim poročilom o delu ne sledi povratna informacija niti se o njih ne sproži razprava, kar bi gotovo imelo večjo dodano vrednost za delo svetovalnih delavcev.

Dve tretjini svetovalnih delavcev sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na nekaterih področjih, le petina pa na vseh področjih. Četrtnina svetovalnih delavk v vrtcih sodeluje pri evalvaciji celotnega VIZ na vseh področjih, medtem ko četrtnina svetovalnih delavk v srednji šoli pri tem sploh ne sodeluje. Četrtnina svetovalnih delavk z delovno dobo od 11 do 20 let sodeluje na vseh področjih. **Pogostejše so v evalvacijo celotnega VIZ vključene svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo dela.**

Tiste svetovalne delavke, ki z vodstvom sodelujejo pri evalvaciji celotnega VIZ na posameznih področjih (64,7 %), sodelujejo tudi pri načrtovanju in postavljanju prioritet za naslednje šolsko leto na posameznih področjih (69,2 %). Najpogostejše v vrtcih. Najpogostejše sodelujejo v celoti pri evalvaciji

VIZ svetovalne delavke z največ leti delovne dobe (tretjina). Pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto pogosteje sodelujejo svetovalne delavke, ki ne dopolnjujejo svojega dela.

Predstavitev rezultatov dela na konferencah je zagotovo možnost, ki je svetovalni delavci ne bi smeli izpustiti. Omogoča seznanjanje učiteljskega zbora z različnimi vsebinami dela in podpore, hkrati pa odpira polje vzajemnega sodelovanja. Povezanost med svetovalnimi delavci in vodstvom je pomembna pri uresničevanju načel in ciljev šole. Presega osredotočanje na posamezni vidik in je usmerjena na vse učence in na šolo kot celoto.

Ad 4) Kako doživljajo obremenjenost z različnimi drugimi nalogami, ki ne spadajo v zgoraj predstavljeni okvir?

Polovica svetovalnih delavk, ki so zaposlene v osnovnih šolah s prilagojenim programom niso koordinatorke na nobenem področju. Pogosteje so koordinatorke zaposlene v VIZ z najnižjim številom oddelkov in tiste svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delovni čas. **Po pogostosti izstopa vodenje koordinacije na področju otrok s posebnimi potrebami**, še posebej pri socialnih pedagogih. Psihologi pa so najpogosteje koordinatorji za delo z nadarjenimi, kar je tudi razumljivo, saj opravijo psihološko testiranje ob identifikaciji učenca.

V primerjavi z drugimi zaposlenimi svetovalne delavke ocenjujejo, da pogosteje pišejo zapisnike različnih timskih sestankov, pripravljajo poročila za otroke v postopkih usmerjanja in pripravijo IP za otroke s posebnimi potrebami oziroma OIN v srednji šoli. Aktivnosti pri posameznih postavkah se v nadaljevanju razlikujejo glede na vrsto VIZ, kjer so zaposlene, ker so tudi poudarki na različnih nivojih VIZ drugačni. Svetovalne delavke v VIZ z najmanjšim številom oddelkov najpogosteje ocenjujejo, da so v primerjavi s preostalimi zaposlenimi obremenjene z naštetimi aktivnostmi, in sicer, razen pri treh (od 12), na vseh naštetih področjih. Glede na to da najbolj dopolnjujejo delo do polnega delovnega časa, ugotovitev sploh ni presenetljiva. Svetovalne delavke, ki dopolnjujejo delo, so bistveno bolj obremenjene z vsemi naštetimi aktivnostmi. Najpogosteje dopolnjujejo delo svetovalne delavke v osnovni šoli. Torej so svetovalne delavke pogosteje v vlogi zapisnikarja kot drugi strokovni delavci šole, kar najverjetneje razumejo kot nepotrebno in neuravnoteženo obremenjevanje. Ne najdemo argumentov, ki bi podpirali npr.: pisanje skoraj vseh zapisnikov, tudi ne zapisnikov in priprave IP ter poročila o otroku v postopkih usmerjanja, saj vemo, da je vodja strokovne skupine, ki jo imenuje ravnatelj za vsakega učenca s posebnimi potrebami, praviloma njegov razrednik.

Največ področij, na katerih so časovno obremenjene z različnimi aktivnostmi, navajajo svetovalne delavke iz osnovnih šol, le nekoliko manj iz srednjih šol. Zanimivo je, da skupina svetovalnih delavcev z največ leti delovne dobe ni navedla nobenega področja, ki bi izstopalo glede časovne obremenjenosti z naštetimi dejavnostmi. Svetovalni delavci, ki dopolnjujejo delovni čas, izstopajo prav pri vseh postavkah kot časovno bolj obremenjeni (razen pri vpisu otrok v VIZ, kar pomeni, da vpis v VIZ pomeni visoko časovno obremenjenost vseh svetovalnih delavcev ne glede na posamezne kriterije).

Pogosto oziroma skoraj vedno sodelujejo svetovalne delavke na učiteljskih/vzgojitelskih zborih, v skupinah za pripravo poročila o otroku v postopkih usmerjanja, multidisciplinarnih timih za posamezne učence ter v aktivih strokovnih delavcev. Najpogosteje sodelujejo v timih svetovalne delavke, ki imajo delovno dobo od 21 do 30 let, ter zaposlene v VIZ z najmanjšim številom oddelkov.

Ad 5) Zaradi hitrih sprememb v družbi se spreminjajo področja in poudarki dela šolske svetovalne službe. Ali so ustrezno informirani, se povezujejo med sabo in z drugimi ter pridobivajo nova znanja in kompetence?

Okoli tretjina svetovalnih delavcev ne sodeluje v nobenem projektu. Tretjina jih sodeluje v enem in prav toliko v dveh oziroma več projektih. V več projektih ko sodelujejo, pogosteje so navedeni različni projekti Erasmus+. Najmanj svetovalnih delavk, ki ne sodelujejo v projektih, je iz osnovnih šol s prilagojenim programom. V največ projektih (dva ali več) sodelujejo svetovalne delavke z delovno dobo od 11 do 30 let. VIZ z velikim številom oddelkov najpogosteje ne sodelujejo v projektih (43,9 %). Glede na dopolnjevanje do polnega delovnega časa več svetovalnih delavk sodeluje v projektih ali razvojnih nalogah.

Za tri četrtine svetovalnih delavk pomeni vključevanje v projekte uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo in dobro priložnost za širjenje znanja. Približno polovica jih navaja, da to hkrati pomeni tudi tesnejše sodelovanje s sodelavci kot tudi dodatno obremenjujoče delo. Približno 40 % jih meni, da se tako seznanjajo z vsebinami, ki navdihujejo. Četrtna jih navaja, da s tem pridobijo pogoje za napredovanje. V srednjih šolah zaposlene svetovalne delavke najpogosteje navajajo, da je vključevanje v projekt dodatno obremenjujoče delo in da pomeni pridobitev pogojev za napredovanje. Ker so v največjem deležu (v primerjavi s preostalimi svetovalnimi delavkami) vključene v dva ali več projektov, je njihova reakcija tudi razumljiva. Glede na delovno dobo so poudarki, zakaj se nekdo vključi v projekte, različni. Delavke z največ leti delovne dobe pogosteje navajajo uvajanje pozitivnih sprememb in dobro priložnost za širjenje znanja. Psihologi in pedagogi pogosteje menijo, da je vključitev v projekt dobra priložnost za širjenje znanja in uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo. Svetovalne delavke v projektih večinoma vidijo priložnost za lastni razvoj in razvoj VIZ. Podatek, da jih nekateri projekti obremenjujejo, morda pomeni, da pri vsebinah vseh projektov same ravno ne opazijo kake dodane vrednosti, ampak so vključene zaradi pridobivanja določenih veščin, npr. vodenje tima, celostnega razmišljanja, izkušenj z dokumentacijo itd. Menimo, da takšni razlogi niso vedno upravičeni, saj vključevanje svetovalnega delavca v vsak projekt VIZ pomeni, da je posledično opravljenega manj neposrednega svetovanja.

Najpogosteje (občasno in pogosto) iščejo svetovalni delavci podporo in pomoč pri kolegh v VIZ in svetovalnih delavcih v drugih VIZ (2,85 od 4). V vseh preostalih navedenih institucijah in zavodih le redko poiščejo podporo in pomoč. Zaposlene v osnovnih šolah pogosto poiščejo podporo in pomoč pri kolegh v VIZ, medtem ko zaposlene v vrtcu pogosteje v drugih VIZ (normativi!). Srednješolske svetovalne delavke več komunicirajo z zaposlenimi na MIZŠ in profesorji na fakultetah, osnovnošolske pa s svetovalkami ZRSŠ in inšpektorji na Inšpektoratu za šolstvo. Tiste, ki dopolnjujejo delo, pogosteje iščejo podporo in pomoč pri kolegh tako znotraj kot zunaj VIZ. Vse oblike strokovnega povezovanja, tako horizontalne kot vertikalne, ocenjujemo kot dobre.

7 Zaključek

Sklepna ugotovitev raziskave (Gregorčič Mrvar in sod., 2020) o stanju in perspektivi šolske svetovalne službe v Sloveniji je, da sodobno življenje ne zmanjšuje potrebe po svetovalnih delavcih, temveč jo povečuje. Tudi v tujini, ne le pri nas, se poudarja, da bo šolska svetovalna služba ostala »osrednja strokovna institucija«, ki je vključena v zagotavljanje blaginje, inkluzivnosti, medkulturnosti ter optimalnega razvoja vseh učencev.

Kot takšna pa mora biti razbremenjena neprestanega hitenja od ene do druge naloge, ki so ali v okviru svetovalnega dela ali so del dopolnjevanja dela do polnega delovnega časa. Velika razpršenost dela povzroča psihično obremenjenost, ker povzroča občutek, da naloge niso nikoli končane, če pa so končane, niso opravljene strokovno korektno.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu poudarja, da je pri obravnavanju zahtev delovnega mesta pomembno, da »se psihosocialna tveganja, kot je čezmerna delovna obremenitev, ne zamenjujejo z razmerami, ki, čeprav so včasih zahtevne, pomenijo spodbudno delovno okolje, v katerem so delavci dobro usposobljeni in motivirani za delo po svojih najboljših zmožnostih«.

Svetovalni delavci so v anketi izpostavili občutek, da so od »nekoliko« do »zelo obremenjeni« (77,7 %). Hkrati pa še višje vrednotijo delo z otroki (4,77 od 5) in sodelovanje s strokovnim kadrom (4,35 od 5). V ospredju sta torej dobrobit otrok in dobro vzpostavljeno sodelovanje s sodelavci v VIZ. Zato njihovega občutka obremenjenosti ne moremo zamenjevati z zahtevnimi delovnimi razmerami, ki pomenijo spodbudno delovno okolje, ker jim je delo najprej spodbuda, šele nato (prevelika) obremenitev.

Normativi, ki veljajo, povzročajo, da večina svetovalnih delavcev dopolnjuje delo (61,7 %,) do polnega delovnega časa. V zvezi s tem menimo, da delo ne bi smelo biti razpršeno več kot na dve delovni področji. Poudariti je potrebno tudi stalno potrebo po superviziji in/ali interviziji.

Glede na povečano število učencev s posebnimi potrebami, več priseljencev in tujcev, več predpisov, ki regulirajo področje vzgoje in izobraževanja ter zahtevajo izpolnjevanje različnih podatkovnih baz, zahtevnejše starše, večji porast odvisnosti od kemičnih oz. nekemičnih substanc, poslabšanje duševnega zdravja učencev itd. je nesporno nastopil čas, ko moramo posodobiti normativno ureditev za svetovalne delavce v Sloveniji.

Za izhodišče in premislek pa vzemimo priporočila avtorjev Bele knjige v vzgoji in izobraževanju, ki, brez izjeme, predlagajo znižanje normativov za vrtce, osnovne šole in srednje šole (posredno ali neposredno na 16 oddelkov). Tudi vsebina in obseg dejavnosti, zapisanih v Programskih smernicah svetovalne službe, sta bila oblikovana na predlogu 16 oddelkov na enega zaposlenega svetovalnega delavca.

Izboljšanje normativov v kombinaciji z razbremenjevanjem svetovalnih delavcev pri upravno-administrativnih delih za VIZ bo omogočilo večjo osredotočenost svetovalnih delavcev v vrtcih, šolah in domovih tako na preventivne kot razvojne naloge ter usmerjenost k posameznikom, ki potrebujejo pomoč.

Svetovalni delavci v VIZ pa bodo tudi v prihodnje pred velikimi novimi izzivi: v Sloveniji se vzpostavljajo Centri za duševno zdravje otrok in mladostnikov, ki že (10 jih je že ustanovljenih, 15 jih je še načrtovanih) sodelujejo ali pa še bodo tesneje sodelovali s svetovalnimi delavci, pripravljajo pa se tudi Smernice za postvencijo v šoli (podpora žalujočim po samomoru učenca ali dijaka ter varovanje njihovega duševnega zdravja), ki predvideva načrt usklajenega delovanja strokovnega kadra v VIZ in pri kateri so kot ključni akterji in izobraževalci strokovnega kadra predvideni prav svetovalni delavci.

8 Viri

Bezić, T. (2018). Zaključki devetnajste konference Prispevki strok za svetovalno delo v praksi. Šolsko svetovalno delo, št. 2, str.28–36.

Erjavec Bartolj, A. (2018). Analiza potreb na področju strokovnega povezovanja v svetovalnih službah. Šolsko svetovalno delo, št. 3, str. 4–18.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. <https://osha.europa.eu/sl/themes/psychosocial-risks-and-stress> (pridobljeno 10. 10. 2020).

Gregorčič Mrvar, P., Jeznik, K., Kalin, J., Kroflič R. (2020). Šolska svetovalna služba: stanje in perspektive. <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/view/218/319/5186-1>.

Javrh, P. (2007). Fazni model razvoja kariere slovenskih učiteljev. *Sodobna pedagogika*, št. 5, 2007, str. 68–86.

Javrh, P. (2014). Stabilna poklicna identiteta svetovalnih delavcev v času sprememb, *Šolsko svetovalno delo*, št. 3-4, str. 9–15.

Malešević, T. (2018). Načrtovanje, spremljanje in evalvacija svetovalnega dela v vrtcu. Analiza stanja s priporočili. <https://www.zrss.si/pdf/AnalizaStanjaSPriporocili.pdf>

Resman, M. (2018). Sodelovanje med ravnateljem in šolsko svetovalno službo – priložnost, ki je pedagog ne sme prezreti. *Šolsko svetovalno delo*, št. 3, str. 28–41.

Rupnik Vec, T. (2020). Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19 v Sloveniji, Delno poročilo, julij 2020. <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica/podrobno?publikacija=297>.

Skubic Ermenc, K., Kalin J., Mažgon J. (2020). Soočanje ravnateljev z epidemijo covid-19. <https://pedagogika-andragogika.ff.uni-lj.si/sites/www.ff.uni-lj.si/files/documents/ravnatelji-covid19.pdf>.

Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (Uradni list RS, št. 27/14, 47/17 in 43/18).

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14, 64/15, 47/17 in 54/19).

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva (Uradni list RS, št. 62/10, 99/10, 47/17 in 30/18).

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 59/07, 70/08, 5/11, 56/14, 66/15, 47/17 in 24/18).

Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli, 2008.

Programske smernice. Svetovalna služba v srednji šoli, 2008.

Programske smernice. Svetovalna služba v vrtcu, 2008.

9 Priloga 1: Vprašalnik Obremenjenost svetovalnih delavcev

Navodila:

Spoštovani!

Na ZRSŠ smo pripravili anketni vprašalnik, s katerim bi radi ugotovili obseg obremenitve na delovnem mestu svetovalnega delavca.

Anketo smo nameravali poslati aprila. Glede na zaprtje vzgojno-izobraževalnih zavodov (v nadaljevanju: VIZ) zaradi koronavirusa in posledično deloma spremenjeno področje našega dela Vas želimo opozoriti, da je anketa namenjena ugotavljanju obremenjenosti na različnih področjih dela pred uvedbo vseh ukrepov.

Vprašalnik je anonimen in enak za vse svetovalne delavce po vertikalni VIZ. Vnaprej se vam iskreno zahvaljujemo za sodelovanje in vas lepo pozdravljamo.

Prosim, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Vaš spol:

- ☐ Ženska
- ☐ Moški

Q2 - Delovna doba v letih:

- ☐ Do 5 let
- ☐ 6 do 10 let
- ☐ 11 do 15 let
- ☐ 16 do 20 let
- ☐ 21 do 25 let
- ☐ 26 do 30 let
- ☐ 31 do 35 let
- ☐ 36 ali več let

Q3 - Dosežena temeljna izobrazba (univerzitetni dodiplomski program ali bolonjski magisterij):

- ☐ Pedagogika
- ☐ Psihologija
- ☐ Dvopredmetni študij pedagogika in:
- ☐ Socialno delo
- ☐ Socialna pedagogika
- ☐ Specialna in rehabilitacijska pedagogika
- ☐ Supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje
- ☐ Inkluzija v vzgoji in izobraževanju oz. inkluzivna pedagogika
- ☐ Socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola
- ☐ Duševno zdravje v skupnosti
- ☐ Socialno delo z družino
- ☐ Drugo:

Q4 - Na koliko VIZ opravljate delo svetovalne delavke/svetovalnega delavca (pri koliko različnih delodajalcih)?

- ☐ Na 1 VIZ
- ☐ Na 2 VIZ
- ☐ Na 3 ali več VIZ

Q5 - Vzgojno-izobraževalni zavod oz. zavodi (VIZ), kjer ste zaposleni:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Vrtec
- ☐ Osnovna šola
- ☐ Srednja šola
- ☐ Dijaški dom
- ☐ Osnovna šola s prilagojenim programom
- ☐ Vzgojni zavod

Q6 - Vprašanja v nadaljevanju se nanašajo na delo v VIZ, v katerem ste zaposleni. Če opravljate delo v več kot enem VIZ, se odločite za en VIZ, kjer ste ali večinsko zaposleni ali izberite poljubno in

odgovarjajte le za ta VIZ (npr. če ste svetovalna delavka/svetovalni delavec v OŠ in vrtcu, izberite ali OŠ ali vrtec in odgovarjajte le za ta izbrani VIZ).

Q7 - V nadaljevanju boste odgovarjali za:

- ☐ Vrtec
☐ Osnovno šolo
☐ Srednjo šolo
☐ Dijaški dom
☐ Osnovno šolo s prilagojenim programom
☐ Vzgojni zavod

Q8 - Koliko oddelkov (razredov) je v vašem VIZ (vpišite število)?

Q9 - Koliko delovnih mest svetovalnega delavca imate v vašem VIZ (skupno število vseh celih in vseh deležev delovnih mest svetovalnega delavca v sistemizaciji)?

- ☐ Do 0,5
☐ Od 0,6 do 1,0
☐ Od 1,1 do 1,5
☐ Od 1,6 do 2,0
☐ Od 2,1 do 2,5
☐ Od 2,6 do 3,0
☐ Od 3,1 do 3,5
☐ Od 3,6 do 4,0
☐ 4,1 ali več

Q10 - Ali ob delovnem mestu svetovalnega delavca opravljate še katero delo in tako dopolnjujete do polnega delovnega časa?

- ☐ Ne, sem samo svetovalna delavka/svetovalni delavec.
☐ Da, opravljam še dodatno delo in tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.

IF (1) Q10 = [2] (Da, opravljam še dodatno delo ter tako dopolnjujem do polnega delovnega časa.)

Q11 - Katero dodatno delo oz. dela še opravljate poleg dela svetovalnega delavca?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Izvajalec/izvajalka dodatne strokovne pomoči
☐ Učitelj/-ica
☐ Knjižničar/-ka
☐ Pomočnik/pomočnica ravnatelja/ravateljice
☐ Vzgojitelj/-ica
☐ Pomočnik/pomočnica vzgojitelja/vzgojiteljice
☐ Drugo:

Q12 - Na katerih področjih opravljate naloge koordinatorja?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Koordinator/-ka za otroke s posebnimi potrebami
☐ Koordinator/-ka za nadarjene
☐ Koordinator/-ka v projektu
☐ Koordinator/-ka za (navedite področje):
☐ Ne opravljam nalog koordinatorja.

Q13 – Dejavnosti pomoči, ki jih opravljate kot svetovalna delavka/svetovalni delavec, so lahko različno strokovno zahtevne. Prosimo vas, da podate oceno zahtevnosti dela posameznih dejavnosti pomoči. Če navedene dejavnosti pomoči ne izvajate, to ustrezno označite.

	Sploh ni zahtevno	Ni zahtevno	Niti - niti	Je zahtevno	Zelo je zahtevno	Ne izvajam
Neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Otroci(otroci/učenci/dijaki) s posebnimi potrebami	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Sploh ni zahtevno	Ni zahtevno	Niti - niti	Je zahtevno	Zelo je zahtevno	Ne izvajam
Nadarjeni otroci	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Učne težave otrok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialno-ekonomske stiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Družinska problematika (ločitve, rejništvo, disfunkcionalne družine itd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karierna orientacija	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Delo s starši otrok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje otrok priseljencev, beguncev itd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 – Z navedenimi dejavnostmi pomoči ste lahko časovno različno obremenjeni. Prosimo vas, da ocenite še svojo časovno obremenjenost s posameznimi dejavnostmi pomoči. Če za navedeno nalogo niste zadolženi, to ustrezno označite.

	Sploh me ne obremenjuje	Me ne obremenjuje	Niti - niti	Me obremenjuje	Zelo me obremenjuje	Ne izvajam
Neželeno vedenje otrok in medvrstniško nasilje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Otroci s posebnimi potrebami	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nadarjeni otroci	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Učne težave otrok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialno-ekonomske stiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Družinska problematika (ločitve, rejništvo, disfunkcionalne družine itd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karierna orientacija	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Delo s starši otrok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje otrok priseljencev, beguncev itd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q15 - Kako pogosto opravljate naslednje aktivnosti v primerjavi z drugimi zaposlenimi v vašem VIZ?

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji	☐	☐	☐	☐	☐
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami	☐	☐	☐	☐	☐
Pisanje zapisnikov sestankov strokovne skupine (evalvacije IP)	☐	☐	☐	☐	☐
Vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku (v postopkih usmerjanja)	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava IP za otroke (po odločbi, mnenju multidisciplinarnega tima, na temelju individualnega načrta aktivnosti)	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava INDEP za nadarjene	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava OIN (osebni izobraževalni načrt)	☐	☐	☐	☐	☐
Vpis otrok v VIZ	☐	☐	☐	☐	☐

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Nadomeščanje	☐	☐	☐	☐	☐
Naloge tajnika nacionalnih preizkusov	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v raznih komisijah v vašem VIZ (omejitev vpisa, odložitev všolanja, pritožbena komisija itd.)	☐	☐	☐	☐	☐
Oblikovanje oddelkov	☐	☐	☐	☐	☐
Uredništvo vrtčevskih, šolskih ali srednješolskih publikacij	☐	☐	☐	☐	☐
Upravljanje učbeniškega sklada	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q16 – Z navedenimi aktivnostmi ste lahko časovno različno obremenjeni. Prosimo vas, da podate še oceno časovne obremenjenosti s posamezno aktivnostjo. Če za navedeno aktivnost niste zadolženi, to ustrezno označite:

	Sploh me ne obremenjuje	Me ne obremenjuje	Niti - niti	Me obremenjuje	Zelo me obremenjuje	Za to aktivnost nisem zadolžen/-a
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z učitelji, vzgojitelji	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pisanje zapisnikov timskih sestankov z zunanjimi institucijami	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pisanje zapisnikov sestankov strokovne skupine (evalvacije IP)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vodenje statistike, predpisane na državnem nivoju	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje pri izvajanju dni dejavnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku (v postopkih usmerjanja)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava IP za otroke (po odločbi, mnenju multidisciplinarnega tima, na temelju individualnega načrta aktivnosti)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava INDEP za nadarjene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Priprava OIN (osebni izobraževalni načrt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vpis otrok v VIZ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nadomeščanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naloge tajnika nacionalnih preizkusov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje v raznih komisijah v vašem VIZ (omejitev vpisa, odložitev všolanja, pritožbena komisija itd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oblikovanje oddelkov	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Sploh me ne obremenjuje	Me ne obremenjuje	Niti - niti	Me obremenjuje	Zelo me obremenjuje	Za to aktivnost nisem zadolžen/-a
Uredništvo vrtčevskih, šolskih ali srednje-šolskih publikacij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Upravljanje učbeniškega sklada	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q17 – Kako pogosto ste v letošnjem šolskem letu opravljali naslednje individualne razgovore in svetovanje?

	Nikoli	Enkrat do nekajkrat letno	Enkrat do dvakrat mesečno	Enkrat tedensko	Dvakrat tedensko do dnevno
Razgovori in svetovanje ob učnih težavah	☐	☐	☐	☐	☐
Razgovori in svetovanje ob težavah povezanih s psihofizičnim zdravjem	☐	☐	☐	☐	☐
Razgovori in svetovanje staršem	☐	☐	☐	☐	☐
Individualna pomoč pri karierni orientaciji	☐	☐	☐	☐	☐
Krizna intervencija (potrebna takojšnja reakcija in pomoč)	☐	☐	☐	☐	☐
Svetovanje in podpora strokovnemu kadru (vzgojiteljem, učiteljem)	☐	☐	☐	☐	☐
Svetovanje nadarjenim otrokom	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q18 – Označite, katera dela in naloge ste izvedli v tem šolskem letu kot preventivno dejavnost bodisi vi samostojno ali skupaj z vzgojitelji/učitelji.

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Izboljšanje klime v oddelku
☐ Učenje učenja
☐ Socialne in čustvene kompetence otrok
☐ Varna spolnost
☐ Skrb za zdrav življenjski slog (preventiva pred odvisnostmi)
☐ Ure v okviru svetovalnih storitev za otroke s posebnimi potrebami
☐ Drugo:

Q19 – Označite, v katerih timih oziroma strokovnih skupinah z učitelji/vzgojitelji sodelujete.

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Vedno
Aktivi strokovnih delavcev	☐	☐	☐	☐	☐
Učiteljski /vzgojiteljski zbori	☐	☐	☐	☐	☐
Projektne skupine za uvajanje novosti	☐	☐	☐	☐	☐
Strokovne skupine za pripravo Poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda o otroku	☐	☐	☐	☐	☐
Multidisciplinarni timi za posamezne učence	☐	☐	☐	☐	☐
Timsko načrtovanje INDEP za nadarjene	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q20 – V koliko projektih ali razvojnih nalogah ste sodelovali oz. še sodelujete v tem šolskem letu (npr. Erasmus+, projekti ZRŠŠ, projekti Pedagoškega inštituta ipd.)?

- ☐ V nobenem projektu
☐ V 1 projektu (navedite projekt):
☐ V 2 projektih (navedite projekta):
☐ V 3 projektih (navedite projekte):
☐ V 4 ali več projektih (navedite največ štiri projekte):

Q21 - Vključitev v projekt ali razvojno nalogo za vas pomeni:

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Dodatno obremenjujoče delo
☐ Dobro priložnost za širjenje znanja
☐ Seznanjanje z vsebinami, ki navdihujejo
☐ Tesnejše sodelovanje s sodelavci
☐ Uvajanje pozitivnih sprememb v vzgojno-izobraževalno delo
☐ Pridobitev pogojev za napredovanje
☐ Drugo:

Q22 - Kako ste predstavili evalvacijo lastnega dela za preteklo šolsko leto?

- ☐ Evalvacijo sem posredoval/-a vodstvu v pregled.
☐ Evalvacijo sem predstavil/-a aktivu svetovalnih delavcev v VIZ.
☐ Evalvacijo sem predstavil/-a vsem zaposlenim v VIZ.
☐ Evalvacije nisem posredoval/-a ali predstavil/-a nikomur.
☐ Drugo:

Q23 – Ali ste sodelovali pri evalvaciji celotnega VIZ za preteklo šolsko leto?

- ☐ Ne
☐ Da, na nekaterih področjih
☐ Da, na vseh področjih

Q24 - Ali sodelujete z vodstvom VIZ pri načrtovanju in postavljanju prioritet za posamezno šolsko leto?

- ☐ Ne
☐ Da, v posameznih delih
☐ Da, v celoti

Q25 - V nadaljevanju nas zanima, kako doživljate delo v svetovalni službi. Ocenite, v kolikšni meri za vas držijo naslednje trditve.

	Sploh ne drži	Ne drži	Niti - niti	Drži	Popolnoma drži
Zelo sem obremenjen/-a.	☐	☐	☐	☐	☐
Počutim se kot »deklica za vse«.	☐	☐	☐	☐	☐
Delo je zelo stresno.	☐	☐	☐	☐	☐
Vodstvo VIZ me pri delu ne podpira.	☐	☐	☐	☐	☐
Delo mi je všeč, ne bi ga zamenjal/-a.	☐	☐	☐	☐	☐
Imam preveč administrativnih nalog.	☐	☐	☐	☐	☐
Rad/-a delam z otroki.	☐	☐	☐	☐	☐
V službi nimam niti trenutka za predah.	☐	☐	☐	☐	☐
Rad/-a sodelujem s strokovnim kadrom v VIZ.	☐	☐	☐	☐	☐

Q26 – Ocenite, kako pogosto iščete podporo in pomoč za reševanje strokovnih dilem, ki se pojavljajo pri opravljanju vašega dela, pri naslednjih osebah:

	nikoli	občasno	pogosto	redno
Kolegih v vašem VIZ	☐	☐	☐	☐
Svetovalnih delavcev v drugih VIZ	☐	☐	☐	☐
Svetovalcih/svetovalkah na ZRSŠ	☐	☐	☐	☐
Zaposlenih na MIZŠ	☐	☐	☐	☐
Inšpektorjih na Inšpektoratu za šolstvo	☐	☐	☐	☐
Profesorjih na fakultetah	☐	☐	☐	☐
Drugih:	☐	☐	☐	☐

Q27 - Kako doživljate delo in obremenjenost na delovnem mestu svetovalnega delavca v letošnjem šolskem letu?

- ☐ Obremenitev bi lahko bilo precej več.
☐ Obremenitev bi lahko bilo nekoliko več.

- ☐ Sem ravno prav obremenjen/-a.
☐ Sem nekoliko preobremenjen/-a.
☐ Sem zelo preobremenjen/-a.

IF (2) Q27 = [4] or Q27 = [5] (Je preobremenjen/-a)

Q28 - Navedite, kateri so glavni razlogi za vašo preobremenjenost v tem šolskem letu.

--

Q29 - Ob koncu ankete nas še zanima, kaj pričakujete v naslednjih letih od ZRSS kot podporo vašemu delu v VIZ.

--